

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:

Egy évre ..... 24 korona.
Egy hónap ..... 2 korona.

VIDÉKEN:

Egy évre ..... 28 korona.
Egy hónap ..... 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:

4-hasábos polt sor egyszer 20 fillér,
minden következőnél 16 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 337.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1914.

FŐSZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Kedd, szeptember 29.

Visszavert orosz betörés a Kárpátokban.

Elég haderőnk van az orosz betörés megghusítására.

Előrehalad német támadás Franciaországban

Mai számunk főbb közleményei:

Fényes eredményeket értünk el Szerbiában.**Ma is folytak csatározások oroszokkal a Kárpátokban.****Hadvezetőségünk nyilatkozata a határmenti helyzetről.****Hindenburg hadserege újabb előnyomulásban.****Sikeres támadások az egész francia hadsereg ellen.****Győzelmekről számol be a német császár a császárnénak.****Két év óta készülődött Oroszország a háborúra****Milyen az élet Lembergben.****Aradi jósnő a háboru végéről.**

Oroszok a hegyszorosokban.

Arad, szeptember 28.

Katonáink, ki az északi, ki a déli harctéren, az ötödik, hetedik, tízodik csatán vannak túl. És a hogy a közölők visszatérők mondják: már nyoma sincs rajtuk az izgatottság veritékének, a sápadtságnak, amely az első tüzvonalon, a csatater első zsvájának, borzalmainak, vér-ömlésének hatása alatt lepi el egy részüket. Az átmenet volt a legnehezebb, amely a háboru rettenetes valóságai fölé vitte őket; és hogy ezen túl vannak, a harcra a személyes bátorság, az edzettség mellé még valami teszi őket kiválóan alkalmassá: hogy hidegvérrel, lelkük teljes önuralmával végzik azt. Szinte azt lehetne mondani: megszokták.

Es így vagyunk mi is, akik megtudtuk, mit tesz az: egy hadviselő nemzet fiainak lenni. Hogy a háboru nem olyan elszigetelt látnivaló, amelyet páholyból nézhetnek azok, akik nem viselnek fegyvert. Hogy a háboru a dolog természete szerint az egyik, vagy másik hadviselő fél területén, a legtöbbször pedig mindkettőnek földjén vívják meg. A csaták nem folynak le egy, hogy úgy mondjuk, sportszerűen kijelölt harcvonalban, hanem mindkét fél megkísérli, hogy minél több helyen foglalkoztassa, lekösse, nyugtalanítsa a másikat összpontosításra igyekvő haderejét. Annyit megtanultunk a stratégiából, hogy az ilyen összecsapásoknál nem az a lényeges, hogy nálunk, vagy odaát történik-e az. A fontos első sorban az eredmény. Adig pedig, amíg ezt az eredményt nem ismerhetjük, annak megítélése, hogy van-e az ütközetnek, a támadásnak, a betörésnek jelentősége a háboru menetére, a döntő harcra, a nagy eredményre nem döntő.

A stratégiának erre az igazságaira megtanított bennünket első sorban a nagy Hindenburg tábornok, akinek klasszikus hadi sikereit nem homályosíthatta el, hogy az oroszok Kelet-Poroszország nagy részét elárastották, a hédítók allűrjeit vették föl, a mikor Hindenburg gőzhengere végigtaposott rajtuk és nemcsak a német területekről nyomta ki őket, de immár Oroszországban nyitott magának föltartóztathatlan utat. És megtanított bennünket a mi haderőnk, amely a Szorómságba nyomult szerb hadosztályokat semmisítette meg, hogy ezután nyomban Szerbia belsejébe hatoljon és vegye föl az ellenséggel a döntő küzdelmet.

Es e szerint ítéljük meg azokat a híreket, a melyek szerint az oroszok a Kárpátok két hegyszorosán, magyar területre törtek be. Az orosz csapatoknak ez a portyázása, amellyel, hogy kellő ellentállásra és visszautasításra talál, nincs összefüggésben azzal a nagy mérközéssel, amely Przemysl előtt bontakozik ki, és amelyet hadseregünk a legjobb hadállásban és a siker legjobb kilátásai között vesz föl. Kétségtelenül a nyugtalanítás, a rómület-keltés a célja, hogy ennek a célnak nyilvánvalóan áldozatul esnek a hegyszorosokon át belopódzó orosz csapatok, amelyekkel katonáink kellő gyorsasággal és megfelelő erővel vették föl a harcot, az orosz hadseregnél úgy látszik, mellékes. Van — legalább most még, — elegendő.

Nekünk pedig nincs okunk nyugtalanzkodni afölött, hogy a Kárpátok hegyláncja nem nyújt elég védelmet Felsőmagyarországnak. Azok a rések, amelyeken keresztül az ellenség kis része egy-egy pillanatra besurranhat, hogy bármelyik pillanatban megriassza.

arra nem alkalmasak, hogy nagyobb operációkra alkalmas seregesteknek nyissanak utat. De erre azért sem kerülhet a sor, mert az ellenség zöme a Galiciában fölvonult és megerősített seregeinkkel kénytelen küzdeni, — a mellett kénytelen, hogy a Varsó felé induló porosz csapatok útját, a menyire lehet, föltorlaszolja. Az ungyei és mármarosi orosz látogatásnak az egész nagy hadjáratban előreláthatóan rövid fejezete lesz. Betörték, visszaverjük őket.

A háború és az aradi jósnők.

(Népvándorlás özvegy Centasso Ferencnéhez. — Kritikus napok: október 10. és 28. — Meddig tart a háború?)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, szeptember 28.

Amióta hirtelen terjedt, hogy madame Thésés, a nagyhirű francia jósnő Vilmos császárra vonatkozóan kellemetlen próféciát hozott nyilvánosságra, azóta a monarchia hívatásos és magánjósnői minden alkalmat megragadnak, hogy párisi kollégájuk látomásainak értékét lerontsák és kimutassák annak komikus voltát. Amit a monarchia jósnői meglátnak, az egészen más, mint amit madame Thésés hangoztat. Az aradi jövőbe látó nők is kiveszik részüket abból a szokatlan munkából, amely a rettentő és a hihetetlen elcsendesítésére irányul. Még azonban a kávéházi optimisták a térképek és hadi jelentések jóslatát (mint hajdan az augurok az állatok beleiből) addig a modern Phitiák a tenyerekből és a kártyafigurákból állapítják meg a nemzetek életében beálló döntő fontosságú eseményeket. Mert a ravasz Tell Vilmos, vagy Ridenz Ullrik bizonyosan megtudja mondani, hogy az orosz sereget mikor és hol fogjuk bekeríteni. Akár tudják a Kuoni pásztor és kedves rokonai, akár nem, hogy mit hoz a jövő, de tény, hogy a közönség egyre nagyobb bizalommal fordul a jósnők felé. Ennek, a mostani izgatott hangulaton kívül az az oka, hogy a publikum néhány igen érdekes jóslás megvalósulásáról értesült az utóbbi időben. Ez teszi érthetővé azt, hogy az aradi jósnőknél — mint mondani szokták — egymás kezébe adják a kilincset az emberek. Nem csoda, ha a kíváncsiak olyan „jósnőket” is fölkeresnek, akik ellen a rendőrség kuruzslás és csalás miatt már több ízben indított eljárásokat, mert kiderült, hogy értéktelen hókuszpókuszokkal préselték ki a jóhiszeműek pénzét. A parasztok utolsó fillérüket is odaadnák, hogy megtudják: mi történik tüveikkel a harc-téren?

Nem ebbe a kategóriába tartozik a Tökölitéri és a Sina-utca sarkán lévő házban lakó özvegy Centasso Ferencné, akit valósággal elárasztanak az érdeklődők és kíváncsiak. Ő tudniillik

a leghíresebb aradi jósnő,

akinek a nem mindennapi jóslásain kívül az a tulajdonsága is ismeretes, hogy a munkájáért nem fogad el pénzt.

Mielőtt e sorok írója elszánta magát arra, hogy a Tökölitéri rozoga kis ház ódon deszka lépcsőjén fölmenjen, néhány érdekes adat birtokába jutott a magyar származású, de olasz férjet választott jósnő működéséről. Megtudtuk, hogy Centassóné az esztendők folyamán a babonásabb aradi hölgyek százai keresték től, akik egymásnak adták a hírt:

— Igazán különös nő ez. Képzeld csak, nekem megjósolta, hogy a sorsjegyemet kifogják huzni. És csakugyan. Tegnap fizette ki a Wallfisch-bankház azt a négyszáz koronát amely a sorsjegyemre esett.

— Az semmi — ujságolja a másik — Centassónénak régóta van egy igen előkelő öreg hölgy vendége, akinek megjósolta, hogy gazdag fia, aki sohase volt beteg, hamarosan meg fog halni. Persze nagyon kiméletesen adta ezt tudtára az öreg urhölgynek, aki azonban mindent jól megértett és csendesen készült is a tragédiára, amely csakugyan bekövetkezett.

— Azonban mégis az a jóslás volt a legérdekesebb, amely egy aradi föltűnő házasságot előzött meg. Egy aradi gyönyörű urileányt nemrégven feleségül vett egy idegen nemzetbeli államférfi. A leány, még mielőtt tudta volna, hogy a mostani férje él-e a világon, egyik barátjával pusztán kíváncsiságból fölkereste Centassónét és jóslatoltott magának. A jósnő a következőket mondta neki: Ön nemsokára meg fog ismerkedni valamelyik fürdőhelyen, egy vendéglőben egy idegen magasrangú hivatalnokkal, aki megazereti önt és feleségül is fogja venni. Az a hivatalnok később sok megpróbáltatáson megy keresztül és egy időre el kell hagyni állását.

Az aradi kisasszony jót kacagott a furcsa mondáson és kijelentette, hogy ilyen badarságokat nem hallgathat tovább. Ezzel otthagya a próféta. Azonban alig mult el egy esztendő, a fiatal hölgy csakugyan megismerkedett egy idegen, magasrangú hivatalnokkal, akinek ma felesége s akinek férje a háború miatt csakugyan sok megpróbáltatásban részesül most.

Ezek a tények motoszkáltak a memóriában, amikor Arad leghíresebb jósnőjéhez bekopogtattunk. Az egyszerűen berendezett, de tiszta szobában föltűnt néhai Umberto király olajnyomatu képe, amint tömött bajuzzával komoran néz a jövővényekre.

— Boldogult férjem kedves képe volt, — magyarázza Centassóné.

Azulán felöltöttem B. osztályú népfőlkelői páncéltomat s feszes komorsággal jelentettem ki.

— Ugy tudom, hogy nemsokára elvisznek a csatákra. Tudni szeretném, hogy mi fog velem történni a tűzvonalban és hogy milyen sorsra jut dicső hazám?

A jósnő a pillanat komolyságához méltó külsőt öltött magára: fekete körgallért borított a vállára és fekete csipkesállal kötötte be öszülő fejét. Azután mélyen a szemembe nézett és hosszasan gondolkodott. A csöndet ajtónyitászavarta meg. Kedves, finom arcu, fehér haju matróna lépett be: egy nyugalmazott katonatiszt felesége, akit Centassóné már régtől fogva jól ismer. Az előkelő családból származó hölgy szintén műkedvelő jósnő és kis kártyáit igen kitűnően kezeli. Most is azért jött, hogy jóslatát összehasonlítsa a Centassónéjával.

— Az én megállapításom szerint — mondta az urhölgy — a háború tartama hat teljes hónap, tehát februárban fog véget érni az öldöklés. Egy ideig még egyik ellenségünk tulsúlyban lesz, azonban föltétlenül megfordul a hadiszerecsene és az utolsó emberig kitakarodik hazánkba az ellenség. A háború a harcok felek kimerültségével fog véget érni és minden ország megtartja a maga eddigi határait. Azt azonban mondhatom, hogy Miklós cárra nézve a legközelebbi hetekben igen súlyos változás történik.

Mielőtt a feketesálás özvegyasszony hozzáfogott volna idővendő sorsom eldöntéséhez, ezt mondta:

— Én nem állítom, hogy amit mondani fogok, föltétlenül bekövetkezik, azonban reményt nyújt erre az a körülmény, hogy mondásaim egész sora valóra vált. Egy aradi ur, (akit Aradon mindenki ismer) lányát eljegyezte egy csinos, aradi fiatal ur. A kereskedő felesége a bájos leánykájával együtt eljött hozzám, hogy mondjam meg: milyen jövője lesz a vőlegénynek? Én azt mondtam nekik: „ugy látom, hogy a fiatal ur még sokáig vőlegény marad.

— Dehogy — felelték nek — mi egy hónapban belül megtartjuk az esküvőt.

— Az nem lehet. Valami betegség jön közbe és azután ismét valami nagyobb jelentőségű esemény, amely miatt a vőlegénynek el kell menni Aradról. És így történt: a szép menyasszony beteg lett, vőlegénye pedig most a háborúban van.

— Egy másik, dúsgazdag aradi ur szép szőke leányát eljegyezte valaki, akivel a kisasszony a bálban ismerkedett meg. Amikor nálam voltak, megmondtam, hogy nem ez a férfi lesz a férje a kisasszonynak, hanem egy másik, de ugyanolyan foglalkozású ur, mint az első vőlegény. Beteljesedett, mert az eljegyzést fölmentették és a leányka most egy másik férfiú felesége. A férj ugyanolyan foglalkozást űz, mint elődje.

— Kétségbeesetten rontott be hozzám a multkor egy aradi fiatal nő. Sirva mondta, hogy

a harotér sebesültjei szerint, a vőlegénye meghalt,

de ő még semmi hírt se kapott róla. Tudni akarja, hogy mi az igazság? Megnyugtattam: semmi baja sincs a vőlegényének. Nagy veszélyben volt, de nem sebesült meg. És pár nap múlva levél jött a vőlegénytől, hogy négy golyó furta át a ruháját s a sapkáját, de őt nem sértette meg.

— Két éve fölkeresett egy fiatal aradi hölgy, akiről később tudtam meg, hogy színésznő volt. Akkor lopták el az ókszerit. Én megállapítottam, hogy az ókszerek megfognak kerülni, semmi oka sincs az aggodalomra.

Egy „biztos eset” után hősi elkövetéssel gal jelentettem ki:

— Nyugodtan várom sorsomat.

A jósnő husz percig tartó próféciáját röviden a következőkben foglalom össze.

— Rövid idő múlva utra indul és erre az időre elhagyja hivatalát. De nemsokára sértetlenül fog visszatérni. A háború még hónapokig eltart, de ön nem vesz részt benne, mert szabadságolják. A háborúban a legkritikusabb napok: október 10. és 28., amely napokon a mi sorsunk föltétlenül jobbra fordul. Vilmos császár igen fontos elhatározása következtében rövid idő múlva döntő események történnek, amely események igen kinos változást hoznak Miklós cár számára.

A Tökölitéri ódon házikóban, Umberto király komor pillantásának ellenőrzése alatt így itélik meg Magyarország sorsát az ősz katonatisztné és özvegy Centasso Ferencné az aradi madame Thésés.

Naptárhirdetők

szives figyelmébe.

Az Aradi Közlöny kiadóhivatala az előbbi évekhez hasonlóan az idén is díszesen illusztrált naptárt ad ki. Arra kérjük t. hirdetőinket, hogy feladni szándékolt hirdetésüket — annak megfelelő helyen való elhelyezése érdekében — ideje korán hozzánk juttatni sziveskedjenek.

Vilmos császár híradása a német sikerekről.

— Az uralkodó futárja Berlinben. — A franciaországi harc tér általános képe.

— Mit jelentettek a verduni elnémult erődök? —

— *Hivatalos távirati tudósítás.* —

Berlin, szeptember 28.

A berlini Lokalanzeiger katonai munkatársa a következőkben foglalja össze a nyugati harctéri helyzetet:

— Eddig azt tudtuk, hogy jobbszárnyunk és pedig helyzetének lényeges megjavításával Noyontól északabbra helyezkedett el. Néhány nappal előbb, mielőtt ezt meghallottuk, arról értesültünk, hogy egy csapat Noyontól északnyugatra felrobbantott egy hidat. Hadvezetésünk bizonyára értesült arról, hogy a franciák jobbszárnyunk ellen egy újabb átkaroló kísérletet próbálnak meg. Az volt a törekvés, hogy vasutak segítségével messze kerülőt tegyenek a kísérletnek célja Bapaume volt, amely Noyontól hatvanöt kilométernyire északra és St. Quintintól negyvenkét kilométernyire van. Ezenkívül Bapaume a mi számunkra nem kellemes közelségben van Belgiumhoz.

Ez a sakkhúzás, amely a francia sereget a mi seregünk háta mögé hozta volna, valószínűleg jobbszárnyunk eltolására vezetett olyképp, hogy behatoltunk az ellenség felvonulási vonalába és ezt kisebb erővel megállásra bírtuk. Ezáltal az áttörés, amely a dolgok mai állapota mellett ugyan nem lett volna végzetes, de annál kellemetlenebb nyugati seregeink részére, kudarcot vallott.

Örömmel látjuk angol lapokból, hogy a német jobbszárny erősítéseket kapott. Ez annál kellemesebb, minthogy a franciák tekintettel saját jobbszárnyuk helyzetére, folytatni fogják azt a kísérletet, hogy a harc új pontját a mi jobbszárnyunkra tegyék át. Az ott álló francia csapatoknak megbénuló harci frissesége, akik érzik az egymásután megkísérlett előretörések eredménytelenségét, természetesen csökkentik a francia hadvezetés reményeit.

Ami a centrumot illeti, hihető lett volna, hogy várakozó álláspontot fog elfoglalni, amíg a két szárnyon a dolgok kifejlődnek. Minthogy azonban csapataink a centrumban ehelyett egyes helyeken a támadást előbbre tették, azt bizonyítja, hogy hadvezetésünk teljesen meg van győződve az óriási küzdelem végleges eredményéről. Ez nagyon örvendős és még örvendesebb azonban az a hír, hogy a záróerődökben hallgatnak az ágyuk. Ez csak azt jelenti, hogy ezeket az erődöket leküzdöttük és tüzérségünk gyorsan és a jelenlegi helyzetben fontosabb ellenség ellen vonult fel és pedig St. Michiel mögött kiszélesedő Maas völgyben álló francia ágyuk ellen. Nem csoda, hogy a franciák jobb szárnyuk mögött álló tartalékjuktól mindent, amit lehetett, összeszedtek, hogy megakadályozzák a mieink átkelését a Maason Verdun és Toul között. Az a törekvésük azonban, hogy a rést csapatokkal tömjék be, aligha fog sikerülni és a záróerőd vonal áttörtött marad.

Ha ezeketán összefoglaljuk ezt a képet, akkor elmondhatjuk, hogy a francia balszárny az eredmény minden kilátása nélkül igyekszik a német jobbszárnyat átkarolni és hogy másrészt a mi seregeinknek teljesen sikerült a francia jobbszárnyat megkerülnie. A helyzet tehát ma sokkal kedvezőbb, mint a csata eddigi bármely napján.

A császárné tegnap este fogadta Waldow rendkívüli futárt, aki a császár levelét hozta, amely tele volt jó hírekkel. Egyidejűleg a császár sürgőnyt küldött Berlin főpolgármesteré-

nek, amelyben örömet fejez ki és üdvözlését küldi, továbbá áldást kíván Berlin hazafias és munkás lakosságára.

A császár jó hírei azt jelzik, hogy a német csapatok kitűnően állnak a jobbszárnyon és a centrumban. A verduni záróerődök áttörését a császár sürgőnyileg tudatta a császárnéval.

Ennek az áttörésnek a jelentősége óriási stratégiai szempontból. Verdun és Toul közepén fekszik St. Michiel község, a Maasnak keletre kanyaruló könyökében. A Maas és a hegyoldal közé beszorítva, ez a helység inkább katonai tábor, mint polgári város volt. Hídj van itt a Maason, amelyet keletről és nyugatról magas hegyek védnek. Északkeletre és délre innen

Eredményes a német támadás Verdunnél.

Wolf ügynökség jelentése.

Berlin. A helyzet ma a különböző harctereken változatlan maradt. (Miniszterelnökségi sajtóosztálya.)

Budapest. (Cenzurálva.) A Pester Lloyd jelenti: A haditudósítók távirata szerint Verdun előtt a németek támadása eredményesen haladt előre. A centrumban és a szárnyakon a németek újabb sikereket értek el. A döntés néhány nap múlva várható.

Francia beismerés.

Berlin. (Cenzurálva.) Egy francia hivatalos jelentés szerint a francia sereg szeptember 25-én a balszárnyon Noyontól északra vereséget szenvedett és kénytelen volt visszavonulni. Később erősítéseket kaptak és a harcot újra felvették. A csata rendkívül hevességgel folyik.

Önkéntes francia kisegítő hadtest.

Berlin. (Cenzurálva.) Bordeauxból jelentik Genfben át: A Bordeauxban megjelenő párisi lapok nagy gyűlést hívtak össze, amelynek a célja egy önkéntes hadtest alakítása. Ez is bizonyítja, hogy Franciaországban a legkétségtelenebb eszközökhöz nyulnak, mert kevés az emberanyag a rendes sorkatonaság pótlására. Mindenesetre emlékeztetni kellene Franciaországban arra, hogy 1871-ben, milyen szomorú tapasztalatokat tettek Gambetta hordáival.

Angolok és franciák óriási veszteségei.

Berlin. (Cenzurálva.) A „Daily News” jelenti chateau Thierreből:

Allandóan tart a tomboló harc. Éjjel-nappal folynak a támadások. A német gyalogság az angolok támadásai ellen mindig megújuló támadásokat intézett. A dombokról gránátosok hullott a katonákra; a németek jelenlétét csak a füstfelhőkből lehetett megállapítani. A német tüzérek előnyt kapnak és rendkívüli pontossággal mérik a távolságot. Egy gránát az angol főhadiszállásra hullott, ahol mindent elpusztított. A vezérkar épen csak az életét menthette meg. A szövetségeseinknek rettenetes veszteségeik voltak. A németek hadvezetése a sáncok ellen oly heves volt, hogy lehetetlen volt a tábori kórházakból a halottakat és sebesülteket elvinni.

kinyílnak a hegyek, síkságot zárnak körül, amely a várostól délre öt kilométernyire eszéledik. Ez a síkság elérhető az említett hídtól, és Bisler községből és alkalmas helyül szolgál, hogy keletről jövő seregünk itt lépje át a Maast. A Maastól keletre emelkedő magaslatok jó helyzetet teremtettek tüzérségünknek, amely elhallgattatta a síkság tulsó oldalán felállított ellenséges tüzérséget és ez a síkság tette lehetővé, hogy a folyón történt átkelés után a seregek a tüzérség védelme alatt rendezkedjenek és fejlődjenek. Camp des Romains erőd arra s. o. gált, hogy uralja ezt az átkelést és nagyon meg is erősítették St. Michielből jövő csapatokkal. Azonban a német csapatoknak, különösen a bajorok feltartóztatatlan előnyomulásának sikerült nehéz tüzérségük támogatásával több napi küzdelem után az erődöt bevenni. Ez a csapás döntő volt, mert megnyitotta az utat a Maason és az ellenség hátába. Az erődönálta ütött résnek tágítása most már csak néhány nap kérdése lehet, mert a mellékerődök ama benyomás alatt állnak, hogy az ő védelmük nem tudja megakadályozni az ellenség áthatolását.

A gyarmati háború.

London. A Luderitz-Bucht szeptember 19-én délafrikai csapatok megszállották. A német helyőrség előtte való napon visszavonult, miután a Luderitz-Bucht vasutján a szikratáviró állomást lerombolta. (M. T. I)

Az elsülyesztett angol cirkálók.

Amsterdam. (Cenzurálva.) A három angol páncélos cirkáló elsülyesztésénél megmenekült 280 angol matróznak megzongédtek, hogy Angliába visszatérjenek, mert a holland hajók nyílt tengeren, nem pedig holland vizeken mentették ki őket.

A francia akadémia és a háború.

Berlin. (Cenzurálva.) Párisból jelentik: A Société des Beaux Arts szeptember 15-én tartott teljes ülésében elhatározta, hogy valamennyi német tagját törölni fogja a tagok sorából. A tudományos akadémia rövid időn belül szintén követni fogja ezt a példát a kizár minden német, osztrák és magyar levelező tagot.

Az áruló Wetterlé.

Strassburg. (Cenzurálva.) A strassburgi egyházi bíróság Wetterlé abbát törölte a papok sorából.

Agyonlőtte sofförjét a belga király.

Francia lapok jelentik, hogy néhány nap előtt a belga király szemleuttra indult az antwerpeni véderődítményekhez. Észrevette a király, hogy autóját a sofför a német hadállás felé vezeti. A király megállást parancsolt. De a sofför meggyorsította a menetsebességet, mire a király egyetlen lövéssel sofförjét agyonlőtte.

Es a francia jelentés elismeri, hogy Antwerpen a német hadak körülzárták. De ófólatra sem érdemes az a toldás, hogy a sofför zsebében leveleket találtak, amelyben százezer frank jutalmat ígérnek neki, ha a királyt a német haderő vonalához szállítja.

Varsótól Petrikauig.

Orosz betörési kísérletek német területre. — Újabb német támadások a keleti harctéren. —

Tájékoztató jellegű.

Bécs, szeptember 28.

Bukarest. (Cenzurálva.) Pétervárról jelentik, hogy szeptember 23-án este egy hatvan főből álló cserkesz csapat betört Czenstochovába. A cserkeszek értelmetlenül tették a német előőrsőket s azután beharagtak a városba, bementek egy vendéglőbe és kávéházba, mely tele volt tisztokkal. Rövid verekedés után a cserkeszek ismét visszavonultak. A mint a városon kívül voltak, minden telefon- és táviróvezetéket elvágtak.

Rendkívül kíváncsi mindenki arra, hogy milyen most az élet Oroszország nyugati határán, amelyről tudjuk, hogy ennek állapota után egyik stratégiai főcélja az orosz hadseregnek, hogy kelet Sziléziába törjön be. Ennek a nevezetes vidéknek érdekes képét festi valaki, aki Orosz-Lengyelországból tért vissza Berlinbe és elbeszélése élénken megozolja azt a pétervári hazugságot, amely fentebb olvasható. A színes leírást itt közöljük:

— Varsótól Petrikauig a vonatközlekedés máig nem szakadt meg. A két város között egyelőre két vonat közlekedik naponta, de a pályaudvarokon pánik uralkodik. Fejvesztetten menekül az emberek egy része Petrikauból Varsóba, mások Varsóból Petrikauba. Skierniewicéig a mozdony, mint rendesen, a vonat elején van. Innen kezdve a waggonok mögé kerül. A vasuti hivatalnokok magyarázata szerint azért történik ez, hogy az esetben, ha német patrouillek jelennének meg, a mozdony azonnal ellengőzt adhasson és visszafelé menjen. A pályaudvarokon nem látni katonaságot.

Petrikautól kocsin utaztam Czenstochauig. Utközben a parasztszekerek hosszú sorával találkoztam, amelyek utasokat vittek Varsóba. Legtöbbnyire lengyel fürdővendégek voltak, akik külföldi fürdőhelyekről eze az uton tértek haza, javarészt Karlsbadból. A patrouilleok bennünket nem tartottak fel. Csak egy határőr kérte utleveleink előmutatását.

Nem mindenkinek sikerül ily simán két harovonal között az utazás. Egy másik menekült ezeket írja utjáról:

Hét rubelért sikerült meggyecznem egy fuvarossal, hogy egy kis városkából egy faluba vigyen. Egy kozák patrouille feltartóztatott. Minthogy utlevelem rendben volt, csak azt parancsolták nekem, hogy szálljak le a kocsiról és utam hátralevő részét fogyam meg gyalog. Podgyaszomat magammal kellett cipelnem. Alig távolodtam el, a fuvarost két revolverlövéllyel leterítették. Az első német patrouille Czenstochau előtt állt, a temetőnél. A tiszt csak azokat boesátolta tovább, akiknek gazdól okmányait megfelelő hatóságok állították ki, a többieket nem engedték be a városba. Czenstochauban nyugalom van. Az utcán nem látni katonákat, az újságok megjelennek, a kereskedelem rendes moderbe folyik. Az orosz pénzén kívül német is forgalomban van, azonkívül a varsói kereskedelmi bank tonjait is pénzül fogadják el a német hatóságok engedélyjével és pedig a német hadsereg által megszállott egész területen. Losinski pü-

pök intervenciójára sikerült még a parasztságot is rábírní a bonok elfogadására.

Dombrowában konferenciára gyűltek össze a németek által elfoglalt városok tanácsának és polgári komitéjának kiküldöttöi. Az értekezlet célja az volt, hogy központi organizációt teremtsen, amely az élelmiszorszállítást, a pénzforgalmat és polgárőrségek szervezését szabályozza. A gyűlekezeten, amelyben harminc delegátus vett részt, képviselve voltak többek között Bendzin, Sosnowica, Zawiercie, Grodziec városok. A központi szervezet kötelező statutumot állított fel. „Kerületi tanács” (Rada okręgoва) lesz a neve.

Valóságos jótéteményként hat a német hatóságok a banditákkal szemben tanusított energikus eljárása. Zloczew környékén augusztus közepé óta garázdálkodott egy nyolc tagból álló rablóbanda, amelynek valami Tomas Janowski nevű ember volt a vezére. A német hadsereg parancsnoka elrendelte a banda üldözését. Rövidesen összefogdoszták az összes rablókat és a haditörvényszék ítélete alapján a helyszínen agyonlőtték őket.

Radom városka utcáin, melyet a németek elhagytak, most kozákok galoppoznak. Három zsidót cipelnek magukkal. Az egyik hosszú

Megújul a németek támadása az oroszok ellen.

Berlin, szeptember 28. (Cenzurálva.) A keleti harctér főhadiszállásáról a következőket jelenti a Lokalanzeiger tudósítója:

A csapatoknak engedett nagyon szükséges rövid pihenés után most általában és nagy erővel indul meg ismét a támadás, amelynek színterét a német keleti hadvezetőség teljesen orosz földre telte át. Bialistok—Grodno—Olita—Mosajki az a vonal, amelyen a német támadás ha adni fog. Ez a harovonal körülbelül ötszáz kilométernyire fog kiszélesedni. A dolog természeténél fogva és a német haditerv titokban tartásának szempontjából a német haderők elosztásáról közelebbi részleteket nem szabad adnom.

Ossowice és Libau sorra a legrövidebb idő alatt el fog dőlni. Az előbbinek modern várfalai körül már dühörognak a mi ostromágyuink. A kelet-porosországi tavasvidék fensíkjáról áttörölődött a harc színtere Lomsa és Suwalki kormányzóságokra.

Samsonov orosz tábornok Narew serege a tannenbergi döntő vereség óta megszűnt létezni. Néhány kisebb csapatot és a szétvert portyázó kicsiny csoportjait, ugyszintón tartalékformációit is a varsói, ostrolonkai és lomsai helyőrségek vették fel.

Rennenkamp tábornoknak minden hadműveletre képtelen seregéből egyes részek maradtak meg, amelyek most az ossowicai vár körül levő orosz védelmi gyűrű részeit töltik ki. Grodnóban gyűlekeztek a kaukázusi második és a 22 ik hadtest egyes csapatai és kisebb tartalékformációi, amelyek nyilván a Lyck mellett szorvedett vereség után menekültek Grodnó felé. Az orosz hadvezetés a kowái meglehetősen modernül épített vár védelmére külön helyőrséget küldött. Rennenkamp seregéből és a szibériai 7-ik hadtestből egyes csapatrészeket az orosz hadvezetés visszarendelt. Ez a helyzet keleten.

ataskabátban van, a másik kettő alsó ruházatban. „Hova viszik ezeket az embereket?” — kérdi az átutazó. „Fel fogjuk akasztani őket — válaszolják — a többieket meg majd kényszerítjük, hogy résztvegyenek a kivégzésben.” „Mi volt a bűnük?” „Szolgálatokat tettek a német hadseregnek.”

Przytyk faluban, nem messze Radomtól, kereskedők zabot szállítanak a kozákok számára. A kozákok a lovak elé dobják a zabot. Ötven paripa csakhamar élettelenül hever a földön. A zab mérgezett volt. A parznosnok rászabadítja a kozákokat a falura. A legtöbb házat felgyújtják. Ugyszólván az egész zsidó lakosságot lemészárolják.

Varsó tele van kórházakkal. A Lengyel Bank egykori épülete átváltozott hadikórházzá a „Szent Mihályhoz.” Az ismert „Hotel de Rome”, amely a gazdag Przeworski testvérek tulajdona, kórház lett, amelyben különösen a zsidó katonákat helyezik el. Az orosz sebesültek, akik az „Ujazdowski” kórházban feküdtek, annyira elégedetlenek voltak a kezeléssel, hogy megugrottak és szülőhelyükre tértek vissza. Többnyire olyanok voltak, akik Kelet-Porosországnban kapták sebeiket.

Néhány ezer német és osztrák alattvalónak, akiket vagyoni és jövedelmi viszonyaik Varsóhoz kötnek, azt az ajánlatot tették, hogy honosítsák magukat. A hatóságok állítólag hajlandók a szlávokat honosítani, a németek közül csak azokat, akik Oroszországnban születtek.

Minthogy szőnben nagy szükség van, majd nem mindenütt szárított tufát használnak tüzelőanyagul.

Hindenburg altábornagy egyik csapatparancsnoka katonáihoz így szőlt legutóbb:

— Eddig is a legteljesebb mértékben megoldottuk feladatunkat, de még nagy munka vár ránk. Ha eddig rendithetetlenek voltatok, ezenul kimóletleneknek kell lennetek a támadásban.

Bosnyákok elfogtak egy orosz hadtestparancsnokot. Sarajevóból jelentik: Az Est írja: A bosnyák-hercegovinai első gyalogezred parancsnokságához értesítés érkezett a galiciai harctérről, hogy az ezred egy altisztje három közlegénnyel őrzárati szolgálat közben egy faluhoz ért, a melyet már megszálltak az oroszok. Az altiszt és három embere esendben odasurrant, a hol a parancsnok lakott, bement a házba s a benlévő három magasrangú tisztet foglyul ejtette. Az összekötözött foglyokkal visszafelé tartott, amikor a felállított orosz előőrsők észrevették és megtámadták. Négy bosnyák lelőtte az oroszokat és szerencsésen elérte a táborukat, ahol megállapították, hogy a három orosz tiszt közül az egyik egy hadtestparancsnok, a másik kettő pedig magasrangú törzstiszt. A bosnyákokat vitézségükért és ügyességükért ezredparancsnokságuk kitüntetésre ajánlotta.

Adományok. A bavenultak hátramardottai részére ma a következő adományok folytak be a polgármesteri hivatalhoz: Aradi fűrészgár 100 kor., Hat barát 5 kor. Ékszer adtak: Nagy Sándor arany karcsat és fülbevaló, Fischer Margit arany smulett, Duffner Rózi aranygyűrű, Duffner Mariska aranygyűrű, Natland Bernát egy péeségyűrű, Fényes Boriska és Piroška 1 aranygyűrű, 1 aranylánc, Schaffer Györgyné arany karikagyűrű, Roxiu Mariska aranygyűrű, Reichenberg Erzi arany karikagyűrű, Büchler Margit aranygyűrű, Hász Rózi 1 aranybroche, 1 aranygyűrű.

Magyar ember az „orosz” Lembergben.

— Rendes a vasuti összeköttetés. — Orosz tisztek a lebergi korzón. — Aradon tartózkodó utazó érdekes elbeszélése. —

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, szeptember 28.

Aradon tartózkodik néhány napja egy kolozsvári ur, aki egy hét előtt, szóval az orosz megszállás alatt, még Lemberg utcáin sétált. A közönség körében általában a legfurcsább kombinációk kelnek szárnyra arról, hogy mi történhetik most Galícia fővárosában s ezért az egész ország érdeklődésére számot tarthat az a kép, amelyet a nyitott szemű, biztos ítélőképességű ur, Márkus Lipót, a kolozsvári Heinrich-szappangyár képviselője festett munkatársunk előtt a mostani lebergi állapotokról.

— Az egész országot bejártam — mondja Márkus — s csak a legutóbbi napokban is voltam Ungváron, Munkácsra, Csikszereván, Temeváron, de mondhatom, sehol annyi hosszú orru embert, sehol olyan levertséget nem láttam, mint Aradon. Egyáltalán nem tudtam ezt magamnak megmagyarázni s ezért mondtam el ma délelőtt egy-két ügyfelemnek, hogy mit tapasztaltam Lembergben, habár fellettem magamban, hogy senkinek egy szót sem szólok a dolgokról.

— E hó tizenötödike körül kaptam meg az utasítást a cégemtől, hogy igyekezzek Lembergbe jutni, ahol nagy érdeklődésünk van. Katonaviselt ember vagyok s egyáltalán nem szoktam megriadni a nehézségektől, de meg az utazó különben is olyan, mint a katona, mennie kell oda, ahova küldik.

— Nem sokat gondolkoztam tehát, hanem Munkácsra utaztam, ahol jegyet válthattam Strijig. Akadály nélkül mehettem, rendes személyvonattal mehettem Lembergbe. Sehol az uton nem tartóztattak fel, sehol nem kérték okmányaimat, igazolásra sem szólítottak fel.

— Velem együtt nagyon sokan utaztak. Nagyjából olyanok, akik elmenekültek Lembergbe, de most, amikor hallották, hogy a városban a legnagyobb rend és nyugalom uralkodik, lassanként visszaszállingóztak.

Az állomáson osztrák hivatalnokok voltak, akiknek minden utas bemutatatta iratait. Nekem utazásom célját is be kellett jelentenem, továbbá, hogy kétszer huszonegy óráig szándékszem a városban tartózkodni.

— E procedura után bérkocsin a Metropol hotelbe hajtottam. S egész utazásom alatt most láttam először orosz katonát: tiszteket, akik a város utcáin sétáltak. Különben a város utcáin semmi nyom a megszállásnak, Lembergben nem bombázták s így egyetlen épületben sem esett kár. Az üzletek nagyjából nyitva, csak néhány nagyobb posztó és rövid-áru kereskedés volt zárva.

— A szállodákban, kávéházakban a rendes élet, sőt némi tekintetben még fokozottabb is, mert habár volt néhány szomorú, lelógó orru ember is, de a magasrangú orosz tisztek természetesen nagy forgalmat csináltak a vendéglőkben.

— Üzleti dolgom elintézése után néztem. Nem volt szándékom új üzleteket kötni, csupán az inkasszó iránt érdeklődni s örömmel tapasztalhattam, hogy a kereskedelmi élet Lembergben majdnem normális, már visszajutott a

rendes kerékvágásba s így a követelések is simán, akadálytalanul folynak be.

— Este a város utcáin sétálgattam, a rendes korzó hőmpölygött fel s alá, nem hiányoztak az elegás toalettű hölgyek, sőt még a katonatisztek sem, igaz, hogy ezek nehézséges oroszok voltak.

— Nem nagyon sok katonaság lehet különben Lembergben s a polgárság nincs zaklatásnak kitéve. Csak egy szabály van: a lakásokat nyitva kell tartani s az ablakokat nem szabad lefüggönyözni. Hogy ezt mindenki betartsa, ellenőrök járnak házról-házra, de ezek is idősebb lebergi polgárok.

Este vacsora után az előkelő Metropol kávéházban voltam egy barátommal, a szomszéd asztaloknál orosz tisztek. Diskurálgattunk egymással németül, de egyszerre csak hozzám jött a tulajdonos:

— Kérem beszélgessenek hangosabban, mert figyelik önöket.

Hát ha hangosan kell beszélgetni, beszélgettünk hangosan. Csakhogy ez se volt jó. Megint oda jött a tulajdonos:

— Ne kiabáljanak úgy, mert azt hiszik, hogy vesznek!

Megkértem a tulajdonost, hogy mutasson be az orosz tiszteknek. Ez meg is történt és elbeszélgettem velük francia nyelven. Mindjárt, amikor bemutatkoztam, figyelmeztettek:

— Arra kérjük, hogy ne kérdezzon tőlünk olyasmit, ami a hadjáratra vonatkozik s ne hozzon bennünket ezáltal abba a kellemetlen helyzetbe, hogy a feleletet megtagadjuk.

Igy aztán általános témákról, az időjárásról, a városról, a nőkről beszélgettünk.

Kilenc órakor lefeküdtem, mert a város lakosságának tudomására hozták, hogy este kilenc órán túl lehetőleg ne járjanak az utcán. Az orosz tisztek tovább is fennmaradtak, mulattak reggelig.

Másnap, miután jelentkeztem a városi idegen-nyilvántartási irodánál, elutaztam. Szerettem volna Czernovitzba menni, de nehézségekbe ütközött a dolog s ezért nem is erőltettem. Ugyanazon az uton, ahogy jöttem, vissza is utaztam. Hogy Lembergben túl közlekednek-e vonatok, azt nem tudom, de Lemberg és Strij között menetrendszerűleg jönnek és mennek, habár a forgalom korlátozott van. Strijből aztán Lavoconén át ismét Munkácsra utaztam.

A jövő hó közepén — fejezte be Márkus elbeszélését — ismét Lembergbe utazom. Azt hiszem, most is simán el lehet még oda jutni. Majd aztán Lembergbe levélben megírom az Aradi Közlönynek újabb tapasztalataimat.

Egy Schusztter J. nevű budapesti ember, aki még most is Lembergben van, egyik fővárosi laphoz eljuttatott egy levelet, amelyben többek közt így ír a lebergi állapotokról.

Mikor az orosz katonák bevonultak a városba, nem rakoncátlanok voltak. Az alpolgármester ünnepélyesen fogadta őket és kiméletet kért a város számára.

— Igérem, mondotta, hogy a rendet fenn fogom tartani.

Az orosz csapatok parancsnoka, egy letett lengyel, szintén lengyel nyelven beszélt.

— Én meg ígérem — mondotta, — hogy senkinek bántódása nem lesz. Legyenek nyugodtak, katonáink között a fegyelmet fenn fogom tartani. A katonák mindent készpénzzel fognak vásárolni. A tábornoknak ez az utóbbi ígérete nem vált be, mert katonái olyan bönökkel fizetnek, amelyeket semmiféle hivatal nem vált be.

Fölütötte a hírhedt orosz korrupció is a fejét. Egy nyomda összejátszott a hadvezérséggel és számtalan hamis bört nyomatott. Ezzel azután nagyarányú csalást követtek el. A büntösök megbüntetését ugyan kilitásba helyezték, de a károsultak semmiféle kárpótlást nem kaptak.

A város tömve van katonákkal. Az ágyukat az utcákon állították föl. A gépfegyverek a főtéren vannak. Azt rebesgetik, hogy az oroszok a városból kívánják magukat védeni. Ez a hír nagyon megdöbbentette a lakosságot.

Menekülés

orosz golyózáporban.

(Galíciaiak Magyarországon. — Biztonságos csapataink győzelmében.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Szatmár, szeptember 28.

A galíciai menekültek szatmári kolóniájának egyik tagja, Rummel József, a galíciai Delatin város polgármestere érdekes részleteket mondott el egy szatmári újság szerkesztőségének:

— Szeptember 17-én menekültünk. Ezen a napon az oroszok már bementek Delatinba, miután előzőleg a várost körülölelő hegyeken felállították ágyúikat és katonáikat és lövöldöztek a várost. Előőrseink jelentették a Delatint védő csapatainknak, hogy az oroszok igen nagy túlerőben vannak, mire miénk, anélkül, hogy szembeszállottak volna az oroszokkal, s fölösleges veszteségnek tettek volna ki magukat, kivonultak a városból.

— Miután az osztrák-magyar parancsnok, mielőtt kivonult a városból, figyelmeztetett bennünket, hogy ott maradjunk, mert ha nem lépünk fel ellenséges indulattal az oroszok ellen, ők sem bántanak bennünket, én hét közéleti képviselőtestületi taggal ott maradtam Delatinban. Azt terveztük, hogy kérni fogjuk a bevonuló oroszok parancsnokát, hogy ne bántásák a lakosságot. Mielőtt azonban ezt megtehettük volna, az oroszok eszeveszetteen lövöldöztek a lakosságra, úgy, hogy közvetlenül mellettem is agyonlőtték egy képviselőtestületi tagot. A golyók süvítették mellettünk a jobbnak láttuk, ha mi is menekülünk. Kimentünk az állomásra, ahol egy mentővonat állott két lokomotívval. Abba beszállottunk és közben az oroszok a vonatra lövöldöztek, a két mozdony elindult és baj nélkül áthozott bennünket a határon, Magyarországra.

— Mióta Delatinból eljöttünk, nem hallottam egyebet, csak annyit, hogy a Delatinnal szomszédos Jaremcébe visszahívták a szintén elmenekült postamestert, mert ott már elmu't minden veszedelem.

A delatini polgármester egyébként a maga és több Szatmárra menekült társa nevében, a kik között van: Agopsowic, kolomeai kerületi alkapitány, Wojciekiewicz Henrik, delatini városi titkár, Szrzycki Bronislaw kereskedő és Jaremcé polgármestere, Balicki kolomeai bankigazgató, Jaworski és Bindurki delatini bírósági tisztviselők, Goncezarczyk mérnök, Michale és Sosabowski delatini járásbírók, Balmicki hiteltulajdonos és még többen elmondották, hogy a lengyelek között sohase akad áruló.

Az árulók a görög katolikus rutének közül kerülnek ki, akik különben is, régtől fogva ellenségei a lengyeleknek.

A menekültek között különben nagy örömet keltett a hír, amelyet egy tábori lap hozott Szatmárra. Egy szatmári ügyvéd, tartalékos főhadnagy a következőket írta egyik barátjához:

— Kolomeánál — mint épen most értesültem — az oroszokat a miénk döntő ütközetben megverték. Az összes kolomeai vasutasokat visszadirigálták állomáshelyükre.

— A galiciai helyzet állandóan javul és biztató. Pár héten belül remélhetőleg özönével jönnek a jó hírek.

Sikeres előnyomulásunk Szerbiában

(A szerb balszárny megsemmisült. — Fosztogattak a Szerémségben a szerbek.)

Távirati tudósítás.

Budapest, szeptember 28.

Sikeresen előnyomultunk Szerbiában.

Budapest, szept. 18. (Cenzurálva.) A főhadiszállásról érkezett jelentések szerint Szerbiában a helyzet igen kedvező. Csapataink előnyomulásban. Küzdelmeink majdnem mindenütt hevesek, mert a szerbek ellentállását mindenütt meg kell törni. Hadi sikerek sorozatát jegyezhetjük fel már eddig is. A hadvezetőség nyilván később ad ki összefoglaló jelentést.

A szerb balszárny vesztesége.

Szófia. (Cenzurálva.) A legutóbbi harcokban, amelyeket a szerb hadsereg az osztrák-magyar hadsereg támadásai következtében vívott, különösen a szerb sereg balszárnya szenvedett óriási veszteségeket. A szerb balszárny pánikszerűen menekült keleti irányba. Viddin irányában nagyon sok szerb katona, sőt tiszt is, szökött át bolgár területre. Itt elmondták ezek, hogy a félelem és a pánik olyan nagy volt a szerbek soraiban, hogy őket senki sem tartotta fel menekülésükben. A bolgár hatóságok nem engedik a szerb szökevényeket az országba, hanem kiutasították őket. Kényszerítik arra, hogy menjenek vissza.

Szófia. (Cenzurálva.) A félhivatalos Volja jelenti: Caribrodnál, a bolgár határállomáson legutóbb 80 szerb katona teljes felszereléssel átszökött bolgár területre. Kiutasították őket.

A gyászoló Nis.

Szófia. (Cenzurálva.) Az „Utro“ jelenti: Nisben minden házon gyászlobogó leng. Minden család gyászol. Szerbia vesztesége óriási. (N. T. H.)

Szerb „hősök“ rablásai.

Egy hírlapíró a katonai parancsnokság engedélyével beutazta a Szerémséget, ahol a szerbek rövid pünkösdi királysága és borzalmas szétverése játszódtott le az elmúlt hetekben. Hivatalos uton értésére adták, hogy az egész vidéken már tökéletes rend van és semmitől sem kell félnie, mert minden talpalatnyi hely meg van tisztítva a szerbektől. A vonat a menetrendhez pontosan alkalmazkodva, érkezett Martince községhez, amely néhány kilométernyire van Mitrovicától. A vasuti vonalat a harcok folyamán több helyen megrongálták. Martince és Mitrovica között, de a helyreállítás munkája teljes igyekezettel folyik. Automobilon érkezünk Mitrovicába. A csinos város meglehetősen sokat szenvedett a szerb ágyuktól. A szép új hotel, a vasuti állomás, a magyar vasutasiskola és számos más kisebb épület, köztük a szerb egyesületi ház is leégett.

Nyugodtan lehet járni a teljes üres utcákon. Végre találkozunk egy öreg emberrel, aki előbb nem igen akart beszédbe elegyedni velünk, de aztán, mikor biztosítottuk, hogy semmi bántódása sem esik, elmondott egyet-mást a rövid szerb uralomról: A szerbek nagy pompával és muzsikával vonultak be. A szerbek első dolga volt a rekvirálás. A marhákat elhajtották, az élelmiszereket összeeszedték és

különösen a sónak örültek meg. Természetesen egy krajoárt sem fizettek mindezekért. A horvát lakosság nagyjából elmenekült.

Mitrovicában épen úgy, mint a többi szerémségi községekben mindent magukkal vittek a szerbek, ami kezük ügyébe esett. Kegyetlenkedéseket nem igen vittek véghez, ezzel szemben azonban mindent elloptak, ami ellopható volt. Mitrovicából egy pár szomszédos határmenti helységbe indultunk. Mindenütt normális élet uralkodik, a hatóságok újra felvették működésüket, a posta és táviró épen úgy működik, mint azelőtt. A lakosság, amely a szerbek elől elmenekült, már tulnyomó részben visszatért. Egyes falvak sokat szenvedtek és az egyik községben egy egész szerb családot találtunk, amely leégett házát és elhuroolt marháit siratta.

Visszafelé utazva, fölkerestük Bjelina községet. A községben, amelynek meglehetősen élénk kereskedelme és forgalma van, mozgalmas volt az élet.

Bródban a pályaudvaron megismerhettük a „hosszu Tomó“ elnevezésű montenegrói ágyút, amelyet derék csapataink a legutóbbi harcok során zsákmányoltak. A 15 centiméteres ágyú valóban imponáló külsejű. A hadizsákmányt őrző katonák elmesélték, hogy az ágyú az orosz cár ajándéka és azt csapataink nagy hősiességgel ragadták el az ellenségtől.

Felhívás az önkéntes ápolónőkhöz. Vászárnelyi Janka, az aradi vöröskereszt fiókegyesület elnöknője a következő sorok közlésére kérte fel lapunkat: A vöröskereszt egyesület által kiképzett önkéntes ápolónők egy része még mindig nem jelentkezett szolgálatra, néhányan pedig elhagyták helyüket, dacára, hogy a fogadalmuk önfeláldozó munkára kötelez minden vizsgázott s oklevéllel ellátott vöröskeresztes ápolónőt. A vöröskereszt egyesület komolyan veszi a hivatását s ezt elvárja az önkéntes ápolónőktől is. Ép azért felszólítom mindazokat az önkéntes ápolónőket, akik nem teljesítenek szolgálatot, kedden, szerdán, vagy csütörtökön délután 2–3 óra között okvetlenül jelenjenek meg a Ferdinánd-utca 3. szám alatti lakásomon, hogy beosztásukra nézve intézkedhessenek. Azok az önkéntes ápolónők is jelenjenek meg, akiknek gazdasági helyzetük nem engedi meg, hogy fizetés nélkül szolgálatot tegyenek. Valahogyanan kárpótolni fogjuk őket. Hangsúlyozni kívánom, hogy a vöröskereszt központjából érkezett leiratunk szerint mindazoktól az önkéntes ápolónőktől, akik nem jelentkeznének szolgálatra, a rendőrség beszedi az oklevelet és a vöröskeresztes jelvényt.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

* Az aradi nemzeti színház megnyitása. Hétfőn kezdődtek meg a próbák a szombati megnyitó előadásból az egész színtársulat részvételével. Színre kerül a Vígyszínház nagysikerű ujdonsága „Mindnyájunknak el kell menni“ alkalmi énskes életkép 6 képből, ezt megelőzőleg 6 felsége névnapi tiszteletére következő műsor lesz. 1. Nyitány. 2. Prológ. 3. Hymnusz az egész személyzetiel. 4. Hódolat a királynak, nagy néma kép. 5. Hódolat Vilmos császárnak. A próbák nap-nap mellett folytatódhatnak, hogy az előadásokkal kiérdemelje a bajba jutott magyar színészet a közönség méltó pártolását.

* A színtársulat az aradi ifjusághoz. Az aradi színtársulat, amely október hó 3 án kezdi meg aradi működését, a nemzet fölött viharzó sulyos időhöz kíván alkalmazkodni. Műsorán tulnyomó számban hazafias, lelkesítő színdarabok szerepelnek, amelyek a közönségben is megerősítik a hazafiságot s lelkesültséget. A hazafias előkelő szolgáló színdarabok nagy tömegjelenségekkel járnak s a színtársulat ezúton fordul a lelkes aradi ifjusághoz, elsősorban a középiskolai tanuló ifjusághoz, hogy a tömegjelenségeknek minél impozánsabbá tételéhez személyes közreműködésével hozzájáruljon. Akik a hazafias célt szolgálni akarják és ez ellen bizonyára a tanári kar sem emel óvást, azok jelentkezzenek a délelőtti órákban 9–11 g az aradi téli színháznál (Vörösmarty-utcai bejárat) Deli Lajos rendezőnél.

* A közös bánat. (Nagy társadalmi dráma az Urániában.) Egy minden ízében megható drámát mutatott be tegnapi a színház. Kedves történet ez át meg átszöve gyönyörű drámai jelenetekkel, áthatva mély érzelmekkel, ragyogó fantáziával összeállítva egy pompás képpé. Alakjai a mi körünkből kivett alakok, kiket azonban a szereplő színészek mesteri játéka megtisztultan, megnemesülten állít be a drámába. A főszereplő Nuovina, ki hálás ragaszkodással vonzódik mesteréhez, de szívét márnak adja oda és elhagyja a művészt és a színpadot is, hogy szíve hívását kövesse. Amikor csalódik, megtörve tér oda vissza, hogy új életet, új világot éljen és minden érzését kis leánykájának, szerelme gyümölcsének szenteli. De újra éri a sors keze, elveszti szépségét és szégyelkezve bujkál a világ elől. A régi imádó felleli őt és mert ugyanaz a tüzeset, mely tőle szépségét elrabolta, elvetve annak szemévilágát, régi szemével ép oly szépnek látja tanítványát, mint akkor és ezúttal kéri őt, maradjon nála, tegye őt boldoggá. 5

* A háboru aktuálitásai az Apollóban. Mind valamilyen eleven, jól éreztet ujságot, úgy várja a publikum az Apolló színház műsorait, amelyek a nagy háborunak minden frázisáról hűségese számolnak be a helyszínen készült eredeti felvételekben. Az ujságok hírei a fantáziákra bizzák a háboru isteni színjátékának elképzelését s a színes leírásaik, csak fokozzák a kíváncsiságunkat, de a kinematográfia szemléltetőleg mutatja be a nagy eseményeket. Akárcsak ott lennénk a háboru színhelyén, úgy vonulnak el szemünk előtt a nagy háboru ismeretes eseményei. Az Apolló színház páratlan összeköttetésénél fogva a leghamarább mutat be minden háborus filmet. A legújabb sorozatban láthatjuk Lüttich felrobbantott nagy hidját, Berlin mozgalmas képét Szedán ünnepésekor, honvédeinknek az ellenséges területre való nyomulását, Lucin összelőtt várát és még sok-sok aktuális háborus felvételt. A publikum zajos tetszéssel fogadta a mai premieren az új programot, amely még két napon át kerül bemutatásra pompás drámákkal és vígjátékokkal együtt. 3

* Európa és egyes államok háboru-térképei Kerpelnél kaphatók. 114

* Felhívjuk a közönség figyelmét Kerpel Izsó 100.000 kötetes kölcsönkönyvtárára.

Miklós cár és Poincaré titkos megállapodása.

— Két és fél milliárd stratégia vasutakra. — Petrogradban tervezték Jaures meggyilkolását. —

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arrad, szeptember 28.

A világháborút megelőző és azt kétségtelenül elő is idéző események között óriási jelentőségűnek kell tekinteni Poincaré pétervári utját, amelyet a francia köztársaság jelenlegi elnöke hat hónappal megválasztása előtt tett. Poincaré miniszterelnök és külügyminiszter akkor, 1912. augusztusában állapította meg a pétervári vezető emberekkel azokat a feltételeket és eshetőségeket, amelyek a két nagyhatalom szerepét és teendőit Oroszországnak a monarchia és Franciaországnak Németország ellen viselendő háborújában megszabják. Nem a mai háború elhatározásáról volt szó a pétervári tanácskozáson, hanem arról a háborúról, amely bekövetkezhetett volna tegnap, tegnapelőtt, holnap, vagy holnapután, amelyet azonban a szövetségre lépő hatalmak kikerülhetlennek láttak.

Poincaré pétervári megállapodását a francia politikai körökben nagyon jól ismerték és a fél esztendővel utóbb bekövetkezett elnökválasztáson Poincaré kormányzati programjának jelentékeny részét épen az orosz szövetséggel történt megállapodások alkották. Az elkövetkező háború sikere érdekében kötelezte magát Poincaré Pétervárott, hogy Franciaországban ismét törvénybe iktatja a három éves katonai szolgálati kötelezettséget. Szükség volt erre azért, hogy a francia hadsereg békelelétszámát 700.000 főre fokozzák, a nyugati határ erősségeket kellőképpen felszerelhessek, egyszóval lehetővé tegyék, hogy a háború esetén benyomuló ellenséget jelentékeny francia hadsereg fogadja és az offenzívát így magához ragadhassa. Alig tért vissza Poincaré pétervári utjáról Párisba, máris megkezdődött a francia sajtóban és parlamentben a kampány a három esztendőszolgálatot kimondó véderőreform érdekében.

Az elnökválasztás után pedig, amikor a Briand-kabinet megbukott, az új miniszteriumot, amelynek alakításával Poincaré elnök Barthout bizta meg, egész találónan „hároméves-kormányt” kereszteltek el a franciák és csakugyan rövid idő múlva a kormány meg is szavaztatta a parlamenttel a Franciaország sorsára talán elhatározó jelentőséggel bíró reformot. A pétervári megállapodások első pontját tehát elég gyorsan teljesítette és szállította Poincaré.

A másik sürgős elintézését váró kötelezettsége az új elnöknek a pétervári francia nagykövetség elintézése volt. Még a pétervári megegyezés előtt Iswolski orosz nagykövet nyomatékosan kérte Párisban, hogy Louist, a pétervári francia nagykövetet hívják vissza. Louis igen derék, szorgalmas és tehetséges diplomata volt, de sehogysem akarta megérteni azokat a fanatikus terveket és álmokat, amelyeket Iswolski az egész világ legyűréséről szőtt. A hatalmas és titokban egész Oroszország sorsát intéző Iswolski akarta: tehát Louisnak távoznia kellett helyéről. Poincaré ígéretet tett erre és 1913. február 20-án elnöki hivatalának elfoglalását követő harmadik napon be is váltotta ígéretét: Delcassé, a jelenlegi francia külügy-

minisztert nevezte ki pétervári nagykövetté.

Delcassé határozott és szorosan megszabott céllal ment az orosz fővárosba. Feladata nem annyira diplomatai feladat volt, mint inkább stratégiai és nagyvállalkozói: nyélbe kellett ltnie az orosz stratégiai vasutvonalak kiépítésére vonatkozó tárgyalásokat. Ebben az építkezésbe öt éves egyenlő részletekben két és fél milliárd frankot volt hajlandó befektetni a francia tőke.

A stratégiai vonalak tervei ekkor már régen készen voltak és azokat úgy tervezték, hogy az új vasutak békében jövedelmező befektetési vállalkozásnak legyenek tekinthetők és Oroszország közgazdasági érdekeit is szolgálják. Abban azonban megállapodtak — és ez a pétervári tanácskozásokban Franciaország követelése volt — hogy stratégiai szempontból fontosnak tartott új vonalak vezetését a duma a tervek megváltoztatása nélkül fogadja el. Francia lapok részletesen foglalkoztak az új orosz vasutakkal, amikor azok építését a duma elhatározta és nem volt titok, hogy az új vonalak célja: az orosz hadseregnek a monarchia és Németország ellen irányuló mozgósítását gyorsabbá tenni. A gyorsabb mozgósítástól remélték, hogy Oroszország mindkét ellenfelével szemben azonnal és elhatározóan offenzívába tud kerülni. Poincarénak a vasutépítésre vonatkozó pétervári tárgyalásaiban résztvevő Joffre vezérkari főnök is, a francia hadsereg mostani generalisszimusa, aki egyenesen azért tartotta halaszthatatlannak fontosnak a vasutak kiépítését, mert csak ebben az esetben láta biztosítottnak azt, hogy Oroszország hadereje hatásosan támogathatja a franciákat a németek elleni háborúban. Amikor ez év januárjában publikálták az új orosz vasutak első öt száz millió frankos költségvetését és Le Correspondant című francia revüben egy feltűnést keltő cikk jelent meg.

— Ha feltételezzük — írta a névtelenül maradó cikk — hogy Oroszország egyszerre támadja meg a poroszokat és Auszriát és feltételezzük azt is, hogy mind a két hadiszíntéren elhatározó eredményeket tud elérni, akkor ez Franciaországnak nem annyira anyagi, mint inkább erkölcsi előnyt jelent: annak a biztos tudatát, hogy szövetségünk komolyan és erőteljesen vesz részt a háborúban.

Nagyon érdekesekek különösen ma a cikkírónak az orosz vasuthálózzattal kapcsolatos aggodalmai, amelyeket így juttatott kifejezésre:

— A kérdés sarkpontja azonban Poroszország. Az orosz hadsereg Kiew felől nemcsak sakkban tarthatja az osztrák-magyar csapatokat, hanem megakadályozhatja azt is, hogy a budapesti, kassai és lemergi hadtesteket Varsó elleni offenzívába vigyék. Azonban az Ausztria ellen irányuló orosz offenzíva Franciaországra nézve értéktelen. Ha Oroszország csakugyan Franciaországgal akar dolgozni, akkor egyetlen egy célja lehet: Berlin és Berlinbe az ut nem Varsón keresztül vezet.

A francia revü érdekes cikkének legnagyobb érdekessége azonban az, hogy — mint

azt beavatottak állították — szerzője Joffre generalisszimusa volt.

A két és félmilliárdos orosz vasutkölesön első félmilliárdos részletét januárban csakugyan sokszorosan túljegyezték és áprilisig a jegyzéskből 330 milliót tényleg be is fizettek. Julius végéig kellett volna a hátralékos 170 millió frankot befizetni, azonban ez a bekövetkezett események miatt már nem történt. A kölesön jegyzését a legnagyobb francia bankok, Crédit Lyonnais, Société Générale, Comptoir d'Escompte, Banque de Paris és a Société du Crédit Industriel vezették. Poincaré és Delcassé megtették a köteleességüket és a francia tőke készséggel hozzájárult ahhoz, hogy Oroszországot az új stratégiai vasutak kiépítésével Németország és Berlin ellen is akcióképesse tegye a Joffre tábornok álmát megvalósíthassa. Ezzel a mesével lopták ki a milliókat a francia tőkészek zsebéből, ezzel a mesével ugratták bele az ententéhez csatlakozásba Belgiumot, ezzel a mesével vitték bele Európát a háborúba.

Várható-e ilyen körülmények között tovább Németország és a monarchia? Várt volna tovább, amíg szövetség ellenségei színpad fölkészülnek és hozzákezdhetnek ahhoz, amit Poincaré, Delcassé, Iswolski, Sassonow és Groy szép közönségben kigondoltak? Két év alatt Franciaországban teljesen érezhetővé vált volna a három éves katonai szolgálatból bekövetkező létszámcsökkenés jelentősége. Három-négy év alatt kiépültek volna Oroszország új mozgósítási vonalai. Három évre volt szüksége Belgiumnak, hogy befejezze hadserege újraszervezését, amely már megkezdődött és Belgium képes lett volna komoly ellentállásra a német hadsereggel szemben. A szövetség hatalmak vártak még és maguk akarták megválasztani az időpontot, amelyben megkezdik a háborút. A szerb gaztett azonban elébe vágott terveiknek. Poincaré épen a szerb konfliktus legelőszob napjaiban, Julius tizenhatalmadika és huszonötödike között jelent meg újra Pétervárott a cárnál és biztosította szövetségességét, hogy Franciaország köz a megindítandó háborúban — amelyben semmiféle francia érdek nincsen — kitartani Oroszország mellett. E nélkül a biztosítás nélkül Oroszország nem is mert volna megindítani a hadjáratot, amely egyedül szláv érdekek szolgálatában indult meg.

Franciaországban többször felvetődött az a kérdés, hogy az orosz szövetség kötelezi-e a franciákat arra, hogy olyan esetben is háborúba bocsátkozzanak, amikor francia érdekről nincsen szó. Amikor 1912-ben a monarchia és Szerbia közti konfliktus már-már háborúval és orosz beavatkozással is fenyegetett, egy Párisban élő osztrák diplomata Clemenceau előtt így vetette föl a kérdést:

— Háborúba kell-e mennie Franciaországnak Szerbia miatt? Oroszország sem értelmezheti így az alliance-szerződést, amelyet mégis csak más célokkal és reményekkel kötöttek.

— Ha Oroszországot két oldalról támadják meg — válaszolt Clemenceau — akkor köteleységünk szövetségünk mellé állni, nem törődve azzal, hogy mi a háború oka. Ez így van a szerződésben.

Politikai ellenfelének, Clemenceaunak kijelentését Poincaré váltotta valóra: a kulturált Franciaországot odaállította a királygyilkosok fészékének védelmére. És nem történhetett anélkül, hogy a francia népben elégedetlenség és nyugalanság ne támadt volna. Csak arra lett volna szükség, egy egy tekintélyes államférfi megszólaljon és kifejezésre juttassa a lelkekben élő tiltakozást.

Az egyetlen francia államférfi, akinek bátorsága lett volna ezt kimondani, aki ökes szólásával még megállíthatta volna a vesztébe rohanó Franciaországot, Jean Jaurés egy nappal a mozgósítás után gyilkolták.

Ugy látszik, voltak, akik félték az igazság szavától, akiknek érdekük volt, hogy ez a hang se juthasson többé szóhoz, ez az ember eltűnjön az utból, mielőtt még a néppel megértethetné, hogy az ország vezetői, Poincaréval az élükön mibe sodorják bele a franciákat.

A meggyilkolását megelőző napokban Jaurés csupa tevékenység, lázas munka töltötte el. Még két nappal előbb hosszú tanácskozást folytatott Viviani miniszterelnökkel, aki jóbarátja és sok munkában osztályostársa volt és aki maga is a három éves katonai szolgálat ellen szavazott. Jaurés figyelmeztette a miniszterelnököt a veszedelmes háborúra, amelybe Franciaország sodródik és — úgy mondják — nem üres biztatással távozott Vivianitól. Nyolc nappal előbb Belgiumban járt a francia szocialisták vezére és résztvett Brüsszelben egy tanácskozáson, amelyen a háboru ellen nyilatkoztak. Ott volt a belga szocialisták vezére, Vandervelde is, aki azonos azzal a Vanderveldével, aki most a belga koalíciós kabinet minisztere és ép úgy odaadta nevét az áldatlan háborúhoz, mint Viviani. Azon az éjszakán, amikor egy kis párisi kávéházban orvul meggyilkolták, épen brüsszeli tanácskozásai eredményéről beszélt Jaurés barátainak. Megismertette velük a belga szocialistákkal kötött és a háborut szinte lehetetlenné tevő megállapodásait.

A kávéháznak azt a részét, amelyben barátjaival Jaurés tartózkodott, függöny választja el a nagyobb helyiségtől. A függöny mögül egyszerre egy fehér, finom kéz bukkant elő, a kézben revolver, a lövés eldörrent és az imént még beszédesebb, a háboru ellen harcolás Jaurés megszűnt élni. Gyilkosa öntetlen jelentette ki:

— A haza érdeke követelte ebben a percben, hogy Jaurés ne éljen!

A gyilkos, Villain nevű lotharingiai származású fiatal ember, az úgynevezett „sárga” szocialisták táborába tartozott és a „Le Sillon” munkásszövetség tagja volt. Reimsben született és amint ő maga elmondotta: rajongója a reváns eszmének, a háborunak. Jaurés ellensége volt a háborunak, a béke pártjára hódíthatott volna másokat is, sokakat, talán utját állhatta volna az egész háborunak: halnia kellett.

És huszonnégy órával Jaurés halála után a mozgósítás lázának első önkivételében a franciák a hadsereget éltették és fosztogatták a német kereskedők üzleteit. De akkor is érezni lehetett és ma mindjobban érezhető, hogy ez a háboru csak Poincaré háboruja, Joffre háboruja, az ő híveik háboruja, de nem a franciáké, nem a népé, nem a nemzeté, amely nem akarta ezt a háborut és mint a jelek mutatják: felelőssé is fogja tenni a háboru szenvedéseit és borzalmaiért a háboru okozóit.

Az ARADI KÖZLÖNY telefonszáma:

Szerkesztőség (éjjel-nappal)	— 257
Szerkesztőség (csak éjjel használható mellékállomás)	— 151
Kiadóhivatal és hirdetés osztály	— 151
Nyomda	— 151

Az oroszok kárpáti kudarca.

— „Kacérkodás az ellenséggel.” — Visszavert betörés. — A ruszofil politika reményei. —

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, szeptember 28.

Az orosz főhadserő Galiciában, úgy látszik, határozatlanul áll seregeinkkel szemben, legalább két momentum ilyen tétovázásra enged következtetni. Az egyik az, hogy seregeink gyülekezése az új terepen említésre méltó zavarok nélkül megtörténhetett. A másik az, hogy az orosz főhadserő azóta is alig tett többet, mint azt, amit katonai nyelven „az ellenséggel való kacérkodásnak” szoktak nevezni.

Időközben úgy látszik, hogy orosz csapatok a szerb Timok-divízió babáira vágyódnak. Tegnap már megirtuk, hogy ezeknek egy részét seregeink visszavetették és ma nagyobb számú katonaság van a Kárpátokban, amely fel fogja tartani az orosz inváziót.

Katonai szempontból semmi jelentőséget sem tulajdoníthatunk ezeknek az orosz kísérelleteknek. Az orosz főerő Galiciában áll és csak akkor mozdulhatna el onnan, ha döntő csatát nyerne a vele szemben álló csapataink felett. Hogy erre az oroszok sem gondolnak és nem is remélik, bizonyítja a hosszú szünet, amely az ő részükre is megvan. Hogyha tehát jelentéktelenebb csapatokat hoznak határainkhoz a Kárpátokba, világos, hogy ezek a mozdulatok nem katonai, hanem legfőképp politikai szempontokból történnek.

Két céljuk van velük. Szóretőnek nyulatanságot okozni a mi lakosságunk közt, amivel már is kudarcot vallottak. Nevetséges loane Magyarország népét remegő birkáknak tekinteni, de valószínű, hogy inkább arra törekedtek az oroszok, hogy a külföldet elárasztassák olyan sürgönyökkel, amelyekben eredményes magyarországi előnyomulásról számolnak be. Usterinjekciók ezek, hogy az orosz hadseregnek és szövetségeseinek haladó bizodalját élesztgessék. Bizonyára gondolnak a semleges államok közvéleményére, amely az entente ügyeinek nem szentel már figyelmet és az ilyen győzelmi jelentésekkel akarják életre hívni. Szükségük van, hogy ilyen eszközökhez nyuljanak ellenségeink, mert nem valami rózsásan áll a dolguk. Angliában le vannak sújtva a tengeren ért kudarc miatt. Franciaországban át van törve a keleti páncélfal és immár a német hadseregnek nyitva áll az út a francia centrum és a francia jobbszárny hátába. Galiciában a mi hadseregünk vaskeze terítja le az orosz főerőt, amely nem siethet a szorongatott szövetségeseik segítségére. Nem esoda, ha ol-

lenségeink és a semleges országok bizalma megtört. Szükség van tehát az ústerinjekciókra és ezért kellett megkísérlni az orosz betöréseket. Az orosz cár, mint Szerbia patrónusa, osztolni akar védenéce sorsában. Neki is szüksége van északon egy megvert Timok-divízióra. Ez a kívánsága teljesülni fog.

Politikai körökben általában úgy itélik meg az orosz kárpáti kalandját, hogy az orosz hadvezetés ruszofil politikusok biztatására megakarja kísérelni az északi megyék rutén lakosságának nyugtalanítását. Az oroszok abban a jámbor meggyőződésben élnek, hogy ruténeket az évek óta folytatott titkos ruszofil agitációval, amelynek részleteiből a máramaroszigeti rutén pör árult el egyet-mást, teljesen megnyörték a ruszofil eszméknek. Már pedig kétségtelenül meg lehet állapítani, hogy a magyarországi ruténekek, egykor hős Rákóczy népének érzelmei egyáltalán nem ruszofilak. Erről maguk az oroszok is keserves tapasztalatokat szereztek a lomburgi csatákban, ahol a hatodik hadtestünk, amelyben igen sok a rutén katona, hősiessé és az orosz csapatokban nagy pusztulást okozva harcolt. A politikai remények tehát az oroszoknak éppolyan csalódást okoznak Felsőmagyarországon, mint a kalonaj sikerre való törekvésük.

Orosz invázió a kárpátokban.

A Budapesti Tudósító jelenti: Illetékes helyről közlik a következőket: A máramaromegyei Ökörmező községgel megszűnő telefonösszeköttetés, a közönség körében bizonyos nyugtalanság volt észlelhető. Ma kapott értesülésünk szerint azonban oda újabb csapatok vonultak, mi által ott a helyzet teljesen megváltozott és aggodalomra egyáltalán nincs ok.

Ungváraál még meg nem erősített, de megbízható forrásból szerzett értesülés szerint Halomrét környékén a tegnapi nap délelőttje folyamán harcok folytak s ma az oroszokat ismét Uzsóig visszaverték.

A turjaremetei völgyben az ungmegyei hadserő északérettést keresett és valószínűleg talált is a Munkácsról küldött csapatokkal. Állítólag Szinna felől is nagyobb számú katonaság érkezett. A vasutak Csontos állomásig közlekednek (Miniszterelnökségi sajtóosztály.)

Elég haderőnk van egy nagyobb orosz támadás visszaverésére is.

Budapest, szeptember 28. Budapesti Tudósító jelenti: Az északkeleti kárpáti szorosokban ma is folytak csatározások az orosz csapatokkal, amelyeket odaérkező erősítésünk egészen a határig nyomtak vissza, úgy, hogy sehol sem sikerült az oroszoknak a határszélekről beljebb jutniok. A legközelebbi jövő fogja megmutatni, hogy pusztá demonstrációról van-e szó, amelyet a határ védelmére rendelt csapataink könnyűszerrel vissza fognak nyomni, vagy nagyobb orosz haderő rendszeres támadásairól, mely esetben a mi operáló hadseregünk megfelelő részének itt kell velük a küzdelmet felvenni. Ez utóbbi esetben sincs semmi aggodalomra ok, mélt a netalán orosz támadás visszautasítására szükséges haderő rendelkezésre áll. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Albánia új fejedelme.

Budapest: A Pester Lloyd jelenti: Róma: Durazzoóban az albán szenátus Burhan Eddin herceget Abdul Hamid ex-szultán fiát albán fejedelemnek megválasztotta. Eszad pasa azzal fenyegyet, hogy tizenkétezer emberével Durazzo ellen vonul.

Betörték a görögök Albániába.

Budapest: (Táviróda. Cenzurálva.) Róma: A Tribunának Valonából jelentik: Beratí táviróhivatal értesítette Valonát, hogy a görögök Albániában megszállták Beratot és a várra kitűzték a görög zászlót. A táviróforgalom Berat és Valona között szünetel.

Albánok verik a szerbeket.

Budapest: (Táviróda jelenti cenzurálva.) Monasztir, Dibra vidékén albánok felkelést rendeztek, szerbeket elkergették.

Antivári újabb bombázása.

Róma. (Cenzurálva.) Brindisii táviratok szerint az osztrák és magyar hadihajók épen a francia flotta támadása után megjelentek a montenegrói partokon és bombázták Antivárit, a Fekete hegyek országának kikötőjét. Hat nagyobb torpedónaszád és az egyik Monarch-típusú cirkáló utközben, a montenegrói vizeken már Volovicánál megkezdte a partok bombázását és az antivári drótnálküli táviróállomást

tönkretette, miután vagy száz lövést tett Antivarira. A volovicai állomás már csak romhalmaz. Antivári után az osztrák és magyar hadihajók Spizza elé vonultak, a hol szétbombázták a kaszárnyát és számos középületet. Az ottani olasz lakosság a konzulátus épületéből nézte végig a bombázást.

Spizza bombázása után újra megjelentek a látóhatáron a francia hadihajók. De mert óriási túlerőben voltak a mi kis flottánkkal szemben, a cirkáló és a hat torpedónaszád visszavonult a cattarói öbölbe.

Törökök és perzsák az oroszok ellen.

Konstantinápoly. (Táviróda jelenti, cenzurálva.) Oroszok és a kordai perzsa törzs között összeütközés volt. Orosz támadást visszaverték. Orosz résről 10-20 ember elesett. Ugyanazon törzs a barzami seikot és hiveit, akik orosz barátok, elfogta. Oroszok Perzsiából visszavonultak, visszahagyták ágyúikat, fegyvereiket. Oroszországban felkelés kitörésétől félve, törökök lakta vidéken ostromállapotot hirdettek ki. Afganisztáni emír turkesztáni határra százhuszezer embert küldött.

Nem sir a német anya . . .

— Halálos csend a belga-francia határon. —

Távirati tudósítás.

Berlin, szept. 28.

A belga és francia határon folytatott harcok nem hagytak maguk mögött véres nyomokat, csak apró halmokat. Vakondok munkájának tetszenék egy-egy ilyen domb, ha nem volna alacsony kereszt a tetejébe tűzve. Brüsszeltől indul utnak St. Quentinbe egy berlini lap tudósítója. A csapatok mögött vonultam, amikor a holtakat már eltakarították a falvakban a parasztszok már kibujtak a pincékből, ahol reszkettek az ágyudörgéstől.

Nyugatabeliumtól Maubaugig még sohasem volt ilyen nyugalom és béke. Béke, amely nyugton hagyja legelni a marhát, béke, amely szokatlan ezekben a különben nagyon szorgalmas és tevékeny városokban, falvakban. Tubizeben például ez előtt az egész világ számára gyártották a nyerselymet. Ehhez aether használtak a lányok, asszonyok ezrei, akik nap-nap után foglalatostkodtak a gyárban, a mérges gőz belélegzésétől a szó teljes értelmében megmérgeződtek, annyira, hogy szinte örültek voltak, rávetették magukat ugyszólván a férfiakra. Híresek voltak a környéken a tubizei asszonyok, lányok, akiket, amikor este hazatértek a szomszéd falvakba, be kellett zárni a vasuti fülkébe. Most kijózanodhattak, a gyár kéményei nem füstölögnak.

Amint közeledünk Maubeuge-höz, növekszik a lerombolt házak száma s amint elérjük, az első erődöt, érzékelhetjük a háboru egész pusztítását. A beszakadt háztetőket, a széltört falakat, a szétrombolt téglákat már megszokta a szem s így már nem ijesztenek ezek a dolgok. Kíváncsian lép oda az ember valamilyen lerombolt falhoz. A házban semmi sem ép, csak egy szép, tarka vizeskorsó, amelyeneket Lunoyesben készítenek.

Itt, Maubeuge környékén nincsenek franktörök. Itt tudják az emberek, hogy mi az a háboru s a németeket köszöntik az asszonyok, gyerekek, öregek. Férfiak ritkán mutatkoznak, egész háboruban vannak, aki itt maradt, az munkán jár, nyomorék. Valamennyien majdnem barátságosan s udvariasan köszönnék, megmutatják az utat a sofförnek, nem ellenségek, hanem a háboru áldozatai. Elbeszélnek, hogy keresztülvonuláskor a francia csapatok saját honfitársaik házát kifosztották s az angolok is szövetségeseik házait. Sok faluban nincs só, cukor és gyufa. Nem rakhatnak tüzet, nem gyujthatnak lámpát. Mit használ akkor, ha az udvaron szaladgál a baromfi, a tyúk és a liba? A falvakban nincs senki, aki segítőkészséget szervezne. Maubeuge-ben ezt már a németek végzik. Minden délben hatalmas ökröt hajtanak fel a várkapu elé. Német őrség vigyáz a rendre s mindenki, aki erre rászorul, nagy porciót kap a husból.

A Maubeuge-től tovább vezető országutat hamarosan megtisztították a csapdaktól és akadályoktól. A érőtsóvény, amelynek a német csapatokat kellett volna kinöznia és megfognia

már rég le van taposva. A franciák nyakrafőre kezdték készíteni ezeket az akadályokat, de mint a nyúl a farkán, ezzel sem lettek készek. Az országut szélén, a szántóföldön szétszórva számtalan gombolyag még fel nem használt tűskésdrót.

Csak egy osztály érzi kitűnően magát: a csempészeké. Ez előtt éjszaka, ködben kellett átsompolyogniok Belgiumba, hogy onnan dohányt hozzanak át. Most nincsenek határok s a csempészek innen és túl veszély nélkül kereskednek.

Egy hadnagy anyja utazott velünk Guise-be, mert azt a hírt kapta, hogy a fia súlyos sebbel fekszik ott a kórházban. Haza akarta vinni, hogy otthon ő maga ápolja. Amikor este elért a kórházba, megtudta, hogy fiát már tizenkét napja eltemették: agyát furta keresztül a golyó megkímélve őt a halálküszölemtől. Az anya csak kevés könyvet ejtett s szilárd maradt. Aztán vacsorához ültünk, mi, a tábori posta alkalmazottai, betegápolók, közkatona. A gyógyzó anya, aki közöttünk volt, még mindig nem sirt. Csak a két francia lány, amikor megtudták a dolgot, csak azok sirtak, miközben tíz ember számára készítették a vacsorát, bort töltöttek poharainkba. Másnap reggel még mindig vörös, kisírt volt a két francialány száma, de az anya még mindig nem könyezett. Csak az állomáson sietett nagyon a fülkébe szállni, nehogy idegenek előtt törjön ki mégis a könnyárada.

Parasztruhába öltözött

orosz tiszték elfogatása.

(Egy aradi tiszt bravurja. — Földalatti telefon a harctéren.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, szeptember 28.

Egy Aradra érkezett sebesült honvédőfőhadnagy mondotta el a következő esetet:

— Négy nap és négy éjszaka voltunk munkában. Tüzerharc, utána a visszavonuló ellenség üldözése mindaddig, míg az csapaterősítést nem kapott. Közben szuronyrohám, aztán újra üldözés és így tovább. Közben harcolva és az ellenséget üldözve álmatlanul, egy falat meleg étel nélkül 45-50 kilométert nyomultunk előre északkeleti irányban. Csak amikor már Lublintól 30 kilométerre jártunk pihenhettünk meg rövid időre.

— Dél előtt tizenegy órakor X faluból kiűztük az oroszokat és délben megszálltuk a falut. Rövid „rast” után azt a megbízatást kaptam, hogy fél századdalment kutassam át az elfoglalt községtől az első előőrsökhöz terjedő területet néhány kilométernyi kerületben. Emberemet úgy állítottam fel, hogy a balszárny első embere a falutól körülbelül 20 lépésre állt, a jobb szárny ember pedig az első előőrsötől volt ugyanilyen távolságra. A legénységem ezalatt láncformában állott fel egymástól 15-20 lépésnyire. Parancsomra a lánc megindult és szorgosan kutatva lassan előre vonult. Amikor a kijelölt területnek körülbelül kétharmadrészét másfél óra alatt átkutattuk, nagy fáradságot szenvedett csapataimnak pihenőt adtam. A kimerült bakák nyomban leheveredtek arra a területre, ahol a „pihenj” érte őket. En egy fatörzsre ültem és kardomat keresztbe tettem a térdemen.

— Egyszerre csak észrevettem, hogy a tőlem körülbelül 400 lépés távolban posztoló L. káplár — ötletes, ravasz és snájdig legény — feláll és mind a két karját lengetve, igyekszik figyelmemet magára terelni. Észrevéve, hogy optikai táviró-mozdulatait megfigyelem, intett az újjával, hogy menjek oda hozzá. Mindegyik haug nélkül történt. Mivel tisztí gyakorlatomban, még sohasem fordult elő, hogy egy káplár behajtott mutatoujjával intsen magához, az első pillanatban azt gondoltam, hogy a szegény fickónak a kimerültség megzavarta a fejét. Mégis magam mellé vettem három emberemet és megindultam feléje. Amikor már csak körülbelül negyven lépésre voltunk tőle, újra kezdte az optikai táviratozást: mind a két ujját a szájára tapasztotta, aztán lábujhegyre állva jelezte: „csak lassan jönni, lassan, lassan!” Figyelembe véve a káplár utasítását, nagy óvatosan haladtunk előre, mire ő lábujhegyen elénk jött és jelentette, hogy alig he-

veredett le, szavakat, hangokat hallott, bár a közelben senkit sem látott. A titokzatos szavak közül csak egyet tudott kivenni-ezt a szót: „Halló!” Amikor fölkel, hogy utána nézzen, honnan jönnek a hangok, már nem hallott semmit, abban a pillanatban azonban, amint újra leheveredett, ismét megütötték fülét a relytélyes hangok. Ezután adott nekem jelt, hogy menjek oda hozzá.

Lefeküdtem a megjelölt helyre és füleimet odanyomtam a földhöz. Tompán, de egész ki-vehetően hallottam: „Halló . . . Halló . . . Lublin! Halló Lublin!” Közben orosz szitkozódás hangjai jutottak hozzám azután újra hallottam: „Halló Lublin!”

Lassan, óvatosan felkeltem és körülnéztem. Pár lépésnyire egy kis dombot pillantottam meg, amely olyan nagyságu volt, mint egy burgonya vagy réparakás. Körülből százszáz lépésnyi távolságban több ilyen rakás ottlött a szemembe. Félrehajva a kis dombra hajló eserdegakat, egy kis faajtót pillantottam meg, a melyhez pár földbe vájt lépcső vezetett. Négy emberemet feltűzőtt szurony-nyal az ajtó elé állítottam, aztán egy örökletes rugással bedöntöttem az ajtót. Három megrögtent arc meredt rám.

Barátságos felszólításomra, meg a bejontek esalogatására habozás nélkül előmszort három orosz paraszt a körülbelül két négyzetméternyi területről, amely minden bizonygal gabona, burgonya, vagy egyéb termények fagy- tól való megóvására szolgáló pince volt, de a pillanatban csak egy tábori telefonkészülék volt benne.

A három orosz parasztról kiderült, hogy az orosz vezérkar telefonosztályának tisztjei. Az oroszok visszavonulása után maradtak itt, hogy a Lublinban székelő hadiszállást esztrél- esetre értesítsék csapataink előnyomulásáról és erőviszonyairól.

H I R E K.

— A király a sebesültek között. Bécsből jelentik: A király ma meglátogatta a Vörös Kereszt pótórházat. Az ottlét 600 sebesülthez vigasztaló szavakat intézett, egyiknek megengedte, hogy egy karral tovább szolgál- hasson. Ofelsége ezután megtekintette a kony- háát és a többi helyiségeket.

— Járvány-bizottság Aradon. Arad város községügyi bizottsága a ma délután tar- tott ülésében kimondotta, hogy járvány-bizoti- sággá alakul át, Tisch Mór dr. főorvos javat- latára. A főorvos bejelentette, hogy Aradon még csak gyanus eset sem fordult elő, de óva- tességből és azért, hogy a bizottság teljes ha- talommal dolgozhassék, történt meg ez a lépés. Ugy a főorvos, mint Gréen Nándor főkapitány eddigi intézkedéseit megnyugvással vette tudom- sául a bizottság. Az Aradra érkező gyanus utasokat és a sebesült katonákat megfigyelés alá veszik. Ez utóbbiak részére a honvéd- huszár laktanya lesz a megfigyelő állomás.

— Virilizet kétszeres adója. Azok a leg- több adót fizetők, akik bármilyen jogcímen adójukat kétszeresen akarják számíttatni, je- lentkezhetnek az igazoló választmány jegyzőjé- nél, Zubor Andor tb. főjegyzőnél kedden és szerdán 9-1 óráig.

— Betiltott lap. Berlinből jelentik: A városi főparancsnok beszüntette Vorwärts című lap megjelenését. A lap a szociáldemokrata párt hivatalos közlönye volt.

— Izr. istentisztelet. A templomi előjáró- ság közhírré teszi, hogy a Jom-kipur-i isten- tiszteltek a következő időben tartatnak meg: Kol-Nidre és Maariv-ima kedden, folyó hó 29-én este fél hat órakor. Reggeli ima a zsinagógá- ban hét órakor, az ipartestületi pójimaházban hat órakor kezdődik. Hítszónoklat és mazkir kö- rülből fél tizenegy órakor. Muszaf ima után szünnet fél négy óráig. Ezután Mincha ima, mit nyomban követ a Neilah.

— Nők a csatasorban című vasárnapi cik- künk egyik részére vonatkozólag Vésárhelyi Janka az aradi Vöröskereszt egyeslet elnöknője azt közli, hogy a Hasszinger-utcai leányiskolában be- rendezett tartalékkórház önkéntes felügyelőinek vezetését a Vörös Kereszt Egyeslet megbízásából Keppeh Jakabné dr.-né és Singer Jánosné dr.-né látják el a kórház megnyitása óta.

— Megnyílik a kereskedő tanonciskola is és pedig a Ferenc-téri polgári fiúiskola épületében. Beiratkozni lehet október 1-től kezdve a vasárnapot kivéve minden nap délután 3—4-ig a Ferenc-téri polgári fiúiskola épületében. Bejárt a Dobó-utcában. Tandíj és a könyvek, írószerek, stb. ára összesen az előkészítő osztályban 16 korona 20 fillér, az I. osztályban 20 korona, a II. osztályban 20 korona 80 fillér és a III. osztályban 22 korona 60 fillér.

— Szüret Gyoronon. Gyorok hegyközség vasárnap délelőtt tartott közgyűlést az idei szüretet október hó 5-ére tűzte ki. A szüret közepesnek mondható, amennyiben a nyáron fellépett fűrtperonoszpora nagy kárt okozott.

— A szülők az iskola-beiratás alkalmával ne mulasszák el Fischer Simon Nagy Aruházát Arad, Szabadság-tér 12. sz. alatt felkeresni, ahol az internátus által előírt összes szükségletek iskolás gyermekek részére legnagyobb választékban és a legolcsóbb árban beszerezhetők. Különös nagy raktár van iskolatáskák, fehérnemű, kalapok, sapkák, esernyők, nyakkendők, harisnyák és még ezerféle cikkben. 1989

— Értesítés. Arad, Weitzer János-utca 3. sz. alatt megnyílt a gallérok és kezelők tisztítására berendezett „Kristály” fehérnemű tisztító intézet. 5106.

— Thermosok, tábori kulacsok minden nagyságban állandóan raktáron, ugyancsak kórházi felszerelések u. m. ágytálcák, urin-üvegek, itató, köpöcsészék, mosdók porz. és zománccal legújítványosabban beszerezhetők. Fischer Mór Arad, Andrassy-tér 25. Városi és megyei telefon 568. 4915

— Zsidó imakönyvek és szertartási cikkek Pichlernél, Szabadságtér 1. kaphatók. 4918

— Háboruba vonulók részére teveszőrkabátok, nadrágok, swätterek, hósapkák, térd-, has- és érmelegítők, keztyűk, selyem alsógarnitúrák, hálósapkák legolcsóbban beszerezhetők „Chic” uridivat üzlet Arad, Andrassy-tér 15. Pannonia-szállodával szemben. 1921

— Nyomtatvány-rendelők b. figyelmébe: Nyomtatványokat a rendkívüli állapotok dacára — egyelőre még — zavartalanul szállítunk. A legegyszerűbbtől a legizoláltabbig mindenemű nyomda és könyvkötészet munkát vállalatunk áremelés nélkül a legrövidebb időn belül elkészít. Az Aradi Nyomda Részvénytársaság. Aradi csanádi egyesült vasutak palotájában.

— Új és használt iskolakönyvek Kerpel könyvkereskedésében, Andrassy-tér 20. kaphatók. Tiszta állapotú használtak félárban.

Felelős szerkesztő:

Rudnyánszky Endre.

NYILTÉR.*

ISKOLAKÖNYVEK

FOGYMNASIUM
ALL. FŐREALISK.
KERESKEDELMI
NOI KERESKED.
POLGARI LEÁNY
POLGARI FIU
TANITÓKÉPZO, stb.

használt, tiszta példányok félárban kaphatók

Décsi Géza

könyv- és papír-üzletében, Forray utca.
Városi és megyei telefon 902. 4601

* Az ezen rovat alatt közöltékért nem vállalunk felelősséget.

Az Aradi Közlöny

1914. október 1-től új előfizetést nyit.

Az Aradi Közlöny előfizetési árai:

Helyben:

Egy óra 2 K — f.
¼ évre 6 K — f.

Vidéken:

Egy óra 2 K 40 f.
¼ évre 7 K — f.

Az Aradi Közlöny

minden negyedéves előfizetője ingyen és bérmentve kapja az

Aradi Közlöny Nagy Képes Naptárát 1915. évre.

Amidőn t. olvasóinkat arra kérjük, hogy lapunkat ismerőseik körében továbbra is terjesszék, egyidejűleg ama t. előfizetőinket, akik az előfizetési hátralékot, dacára felszólításunknak, eddig nem küldötték be, felkérjük hogy ezen összeget beküldeni, az előfizetést pedig megújítani szíveskedjenek.

— dacára, hogy a háboru alatt a telefon és a távíró forgalom megegyezően béműködik és így a hírvagy beszerzése háromszor annyiba kerül, mint rendes körülmények között, továbbá a lap előállításához szükséges papír, festék, alaj, stb. megdrágult —

a közönség fokozottabb igényeit tartotta szem előtt és nem szállította le szövegrészének terjedelmét és ma is a régi nagyságban jelenik meg.

nem kimélve a nagy anyagi áldozatot,

napról-napra kimerítően számol be az izgalmas napoknál nagy eseményeiről, ezenkívül terjedelmes tudósításokat, megbízható híreket és a háboru minden részletére kiterjedő cikkeket közöl.

Iskolaidény 1914/15.

Iskolakönyvek

minden tanintézet részére

új és használt

állapotban kaphatók:

Kerpel Izsó

könyvkereskedésében, Andrassy-tér 20. sz.
(Fischer Eliz-palota)

Tiszta állapotú használt iskolakönyvek félárban.

Minden tankönyv használhatóságáért felelek.

Vidéki megrendeléseket is pontosan intézek el. — Telefon 385 sz. 6000

Ragályok ellen

most igen alaposan kell védekeznünk, mert kolera, vörheny, kanyaró, typhus, himlő és egyéb ragályos betegségek fokozottab erővel léphetnek fel, mint más évszakokban, miért is szükséges, hogy minden háztartásban egy megbízható fertőtlenítőszer kéznél legyen. A jelenkor legjobb fertőtlenítő-szere a

Lysoform

szagtalan, nem mérgező, olcsó és eredeti üvegekben 80 fillérért minden gyógyszer-tárban és drogériában kapható. Hatása gyors és biztos, miért is az összes orvosok betegségek fertőtlenítésére, antiszeptikus köztiszteknél (sebekre és daganatokra), kéz és aromosásra és ragályok elhárítására, nőknek altesti irrigációra, stb. mindenkor ajánlják.

Lysoform-szappan

finom, gyenge pipere szappan 10% lysoformot tartalmaz és antiszeptikus hatású. Alkalmazható a legkényesebb bőrre, még csecsemőknel is; szépíti, megpuhítja és illatosítja a bőrt. Egy kísérlet s Ön a jövőben kizárólag ezen szappant fogja használni. Darabja 1 korona.

Fodormenta Lysoform

erősen antiszeptikus hatású szájvíz. Szájbűzt rögtön és nyomtalanul eltüntet és a fogakat konzerválja. Használható továbbá orvosi utasítás szerint toroklobnál, gégebántalmaknál és nátha esetén gurgulázásra. Néhány csepp elegendő egy fél pohár vízbe. Eredeti üvege 1 korona 60 fillér.

Az összes lysoform készítmények kaphatók minden gyógyszer-tárban, drogériában és újabban a jobb fűszerkereskedésekben is. Kívánatra bárkinek ingyen és bérmentve megküldjük az Egészség és fertőtlenítés című érdekes könyvet.

Ahol Lysoform nem volna kapható, oda közvetlen is küldünk 6 korona előzetes beküldése esetén 3 üveg Lysoformot, 2 drb. szappant és 1 üveg szájvizet. 2221

Dr. Keleti és Murányi
vegyészeti gyára Ujpesten.

Hölgyek figyelmébe!

Női- és gyermek-

harisnyákat

köttezni, fejelni legjobban anyagból jutányosan és gyorsan lehet

4859

Braun Ignácné

harisnyakötődéjében

Arad, Weitzer János-u. 15. alatt.

Katonai hósapka,
kéz és térdvédők
leggyorsabban elkészítetnek.

Elsőrangú női szabóság Erdélyi Andorné műtermében Aradon, Rákóczi-utca 4. sz.

Ertesítés.

Elvállalom a legújabb divat szerinti női ruhák elkészítését pontos időre s tekintettel a jelenlegi stagnáló kereskedelmi és gazdasági viszonyokra, a ruháknak elkészítését mérsékelt árak mellett eszközölöm.

Egyben tudatom az úri női közönséggel, hogy műtermemben az elsőrangú női ruha varrást és a szabászatot a legmesszebbmenő precizitással tanítom, melyet három hó alatt a tanuló tölem elsajátíthat, úgy, hogy már ezen idő elteltével a tanuló önállóan dolgozhatik a maga részére a legszebb kivitelű ruhákat.

Jelentkezni lehet naponta hétköznapokon délelőtt 10-12-ig és délután 3-5 óráig.

Kiváló tisztelettel Erdélyi Andorné.

Ovakodjunk a fertőzésektől.

Az utca pora telve fertőző anyagokkal, a különféle betegségeket okozó csirákkal minők a tüdővész, a merevgöres, a lépfene, a difteria a hagymáz stb. sporái. A mindennapi érintkezésben kivagyunk téve annak, hogy a különféle betegségeket okozó fertőző anyagokat kezünkön, orrunk nyákhártyájában haza hordjuk s azzal magunkat, s családunkat megfertőztetjük. Tudjuk, hogy a betegségek zömét bacteriumok okozzák s hogy az emberi kormók alatt az apró paraziták egész gyűjteménye tanyáz. Mind eme fertőzések ellen védekezhünk ha kezünket, arcunkat, orrunk nyákhártyáit naponta egy-kétszer **Szent Imre szappannal** vagy **Carboform szappannal** megmossuk.

Szent Imre szappan ára 70 fillér,
a Carboform szappan ára 40 fillér.

Ez utóbbit különös figyelmébe ajánljuk a szülőknek, tanítóknak, tanároknak, iskolák, ovodák, internátusok, hivatalok, kórházak vezetőségének. E szappan olcsóságánál fogva lehetővé teszi minden embernek, hogy magát és családját fertőzések ellen megóvjá. Nagyobb vételeknél engedményeket adunk.

Dr. Földes és Hehs

pipere szappan és vegyészeti gyára ARAD.

Raktárak létesítése folyamatban.

Aradon, Földes K. és Hehs Vilmos
gyógyszertára.

Izr. leányinternátus.

Van szerencsénk a m. t. helybeli és vidéki szülőket értesíteni,
hogy egy internátussal egybekötött
magániskolát nyitottunk,

ahol elemi- és polgáriiskolás leánykák gondos nevelésben és tanításban részesülnek, itthon, vagy kívánatra — ha az iskolák megnyílnak — bármely iskolába rendszeres növendékként beírattnak. Ugyiszintén bejáró növendékeket is elfogadunk. — Külön tárgyak: Idegen nyelvek, zongora, festés és művészi kézmunkák. Személyes, vagy levélbéli megkeresésekre készséggel ad felvilágosítást az intézet tulajdonosa.

Stern Ilonka,

okl. tanítónő

József főherceg-ut 19., I. em.

Veszek

Legmagasabb árban

aranyat,

ezüstöt, gyémánt- és bri-
liánt ékszertárgyakat

Deutsch Izidor

Ékszerész

Weitzer J.-utca, Minorita-palota

Telefon 438. szám. 2038

Arad szab. kir. város kapitányi
hivatalától.

22711—1914. kb. sz.

Hirdetmény.

Közhírré tételik, hogy Aradon, 1914. évi július hó 25 napján felfogott egy drb. jegytelen pejszörű herélt ló mint gazdátlan jószág folyó évi október hó 9-én d. e. 9 órákor a heti állatvásáron tartandó nyilvános árverésen a legtöbbet ígérőnek készpénzért eladatni fog Arad, 1914. szeptember hó 25

Greén Nándor
főkapitány.

6—1914. ig. v. sz.

Hirdetmény.

Közhírré tesszük, hogy Arad sz. kir. város igazoló választmánya a törvényhatósági bizottságban 1914. évben szavazattal bíró legtöbb adót fizetők névjegyzékének összeállítására céljából folyó évi szeptember hó 28., 29. és 30. án d. e. 9 órától d. u. 1 óráig Zubor Andor tb. főjegyző hivatalos helyiségében (Városháza, I. em. 102. sz. ajtó) ülést tart.

1914. évi ad. 2791. sz.

Tüzifa eladás

(vasúti állomás melletti raktárban).

A tótvárad m. kir. erdőgazdálkodás soborsini faraktárában készletezett összesen 5339 ürköhméter kemény tűzifa öt eladási csoportban zárt íráskell versenytárgyalás után fog eladni.

Az ajánlatok 1914. évi október hó 18-án déli 12 óráig nyújthatók be a lippai m. kir. főerdőhivatalnál, hol azok október hó 19-én d. e. 9 órákor fognak nyilvánosan felbontatni.

Részletes adatok, árverési és szerződési feltételek, valamint ajánlati űrlapok és borítékok a m. kir. főerdőhivatalnál Lippán (Temesmegye) és a m. kir. erdőgazdálkodásnál Tótváradon (Aradmegye) díjmentesen szerezhetők be.

Lippa, 1914. évi szeptember hóban.

5114.

M. kir. Főerdőhivatal.

Telefon 987.

Telefon 987.

Aradi kőszén és kokszt forgalmi vállalat.

Tisztelettel értesítjük a t. fogyasztó közönséget, hogy a téli szükséglet beszerzése céljából ajánlunk,

I-ső rendű Zaberzei dió I. koksztot

I-ső rendű Porosz salon fűtő kőszén

I-ső rendű Vasaló faszenet,

Raktárunkból Csernovits Péter-utca 24.
szám alatt átvéve.

Mintán nagyobb mennyiség áll rendelkezésünkre. Uradalmakat és kisebb ipartelepeket is kielégítünk addig, amíg a vasúti forgalom helyre áll. Ajánlatosnak tartjuk, ha már most biztosítja téli szükségletét, mert előre láthatólag később nehézségekbe fog ütközni.

501

Belhívjuk mindazokat, kik az adó kétszeres számításának, vagy a feleségük, valamint a kiskorú gyermekeik állami adójának az ő adójukba való beszámításának az 1886. évi XXI. t. c. 26. §-ában biztosított kedvezményt igénybe venni kívánják, vagy ezen törvény alapján megillető jogukat érvényesíteni óhajtják, hogy ebből szándékukat az igazoló választmány előtt az ülések tartama alatt írásban, vagy szóval jelentésék be.

Arad, 1914. szeptember 18-án.

Az igazoló választmány.

Üzlet- és műhely- áthelyezés!

A nagyérdemű közönség szives tudomására adom, hogy a Hunyadi-utca 3. szám alatt volt

férfi- női és gyermekcipő
raktáramat és műhelyemet
Weitzer János-utca sarkán
(volt Templom-utca)

levő házban, a főpostával szemben helyeztem át. Üzletem teljesen megvan nagyobbítva s állandóan saját műhelyemben készült elismert legjobb minőségű cipők kaphatók jutányos árért. Megrendelések és javítások pontosan elkészülnek.

További szives pártfogást kér:

GARA MIKLOS.

**Használt ólom
megvételre kerestetik.**

Ponyvát, zsákot, zsineget, gazdasági kötélárut,
pokrócot, szalmazsákot legjobban és legolcsóbban szerezheti be az Erdélyi és Bácska Iparárú-raktár
Reich B. Károly Fia és Társa cégnél
Telefon 649. Arad, Andrassy-tér 6. szám. (Verbos-ház.) Telefon 649.

4318

Kalmár József

villanyszerelő

Arad, Salacz-utca 2. sz.
Telefon 242. Telefon 242.

Ajánlja

költözők figyelmébe:
villamos világítási berendezéseket,
villamos csengő- és telefon be-
rendezéseket a minden e szak-
mába vágó munkát. Pontos és
gyors munka. 481

Raktáron tart:

villamos csillárokat, villamos fő-
zödényeket, villamos vasalókat,
villamos hajsütő vasakat, Wolfram
lámpákat és mindennemű villa-
mos cikkeket.

5285—1914. pm.

Hirdetmény.

A hadba vonult tartalékos és népfelkelő katonák családtagjait megillető államszegély első kifizetése alkalmával tapasztalt életveszélyes tolongásnak elejét veendő, — továbbá a számvevőség megfoglyatkozott személyzetének a segélyek számfeljegyzését a pénztárnak pedig a segélyek zavartalan kifizetését lehetővé teendő, intézkedtem, hogy a segélykönyvek elismervény ellen, a segélyek kifizetése után a számvevőségnek visszatartassanak és csak a segélyek kifizetése napján adassanak ki az elismervények bemutatójának;

2. hogy a segélyek csak a következő napokon fizessegenek ki u. m. az I—II. rendőrkerületbelieknek minden hó 2-án és 16-án, a III—IV. rendőrkerületbelieknek minden hó 8-án és 17-én, az V—VI. rendőrkerületbelieknek minden hó 4-én és 8-án, a VII—VIII. rendőrkerületbelieknek minden hó 5-én és 19-én, a IX. rendőrkerületbelieknek minden hó 6-án és 20-án, a pótlószámbeli katonáknak minden hó 7-én és 21-én.

Miről az érdekelteket szszal, hogy a jelzett napokon csak a jelzett kerületbeli segélyek fognak kifizetenni, alkalmazkodás végett a kapitányi hivatal, számvevőség, és pénztári hivatal hirdetmény útján illetve véghatározattal értesitem.

Arad, 1914. szeptember hó 22

Varjassy
polgármester.

Tüzifa

legolcsóbb árban, legjobb
minőségben beszerezhető

Dózsa Tüzifatelepen
Gróf Tisza István-ut 28-34.

Telefon 857. 5091

Dearling for Gentlemen

világhírű

Szivarkahüvely

sterilizált antinikotin vattával.
Minden dobozban 120 darab.

Ujdonság!

Kapható:

ARADON

a különlegességi dohány-
tőzsdében. 2171

Erdély

gyöngye

az Előpataki

ásványviz, el-

ősmert legjobb

üdítő és gyógyító ital.

Főraktár:

Éles Árminnál,
Aradon,

Félliteres üveg 26 fillér.

Literes „ 36 „

Költözők
figyelmébe!

Villamos világítási berende-
zéseket csillárokkal együtt,
kedvező feltételek mellett
szerel és szállít 3361

Koch Dániel

Arad, Deák Ferenc-utca 42. sz.

Cipő Tőzsde

Arad, Apollo mozi mellett

ismét megnyilt

és megkezdődött a
Gerő-féle cipők olcsó
eladása. 4057

Kérjük cégünket nem összetéveszteni.

Figyelmeztetés!

Miután az

„Aradi Ibolya Crème“-met

utóbbi időben utánozták, hogy a nagyérdemű
hölgyközönséget a félrevezetéstől megóvjam, az

„Ibolya Crème“

elnevezéshez a „DORE“ szót is csatoltam. —
Saját érdekében tessék csakis oly Ibolya
Crémet vásárolni, melyen az

„Ibolya Doré Crème“

felírás látható. Ara 1 tégelynek
1 korona. Kapható a készítőnél:

HAJÓS ÁRPÁD

gyógyszertárában Arad, Andrassy tér 22. sz.

továbbá Berger Gyula, Földes Kelemen, Hehs Vilmos, Kárpáti János, Ring
Lajos és Vojtek Kálmán urak gyógyszertárába, valamint Vojtek és Weisz,
Hansu Nestor és Török Andor és Társa urak drogeriájában. 10

Van szerencsénk értesíteni, hogy **HELACIT** elnevezés alatt egy új készítményt hozunk forgalomba, mely a bőrtkát (mitesser) van hivatva gyorsan és sikeresen elmulasztani.

A **HELACIT** különösen ajánlatos zsíros, fényes, izzadó arcború egyéneknek, de használhatja bárki is estély, séta stb. előtt.

A **HELACIT**-ből keveset gyapottra vagy rongyra öntünk és azzal arcunkat letöröljük.

Mindenkit meg fog lepni az a csodás hatás, amelyet a **HELACIT** azon percben előidéz. Az arc olyan lesz, mintha valami lehetet finomságu harmattal (a gyümölcs hamvához hasonló) volna bevonva.

Atkák pár napi használat után elmúlnak.

Ara 1 korona.

Dr. Földes és Hehs

pipere szappan- és vegyészeti gyára Aradon.

Kapható:

Földes Kelemen és Hehs Vilmos

gyógyszertárában.

1224

APOLLO SZÍNHÁZ

Szeptember hó 29. és 30-án, kedden és szerdán

HÁBORÚ

AKTUALITÁSOK!

Eredeti új felvételek:

1. Házak, amelyekből oroszok lőttek csapatainkra, büntetésből szétrombol-
tattak. 2. Katonai pékműhely egy belga színház bejáratában. 3. A honvé-
dek ellenséges területen. 4. Barrikád levágott fákból. 5. Loucin vár előtt.
Drótsövény akadály. Új nehéz mozsaraink hatása. Hidászok munkában. 6.
Önkéntes céllövők német katonák felügyelete alatt lövészárkokat ásnak.
7. Lüttich. A felrobbantott nagyhid. 8. Berlin. Szedán-ünnepély. Hadi
zsákmányok elhozatala. Belga, francia, orosz ágyuk, stb. 9. Bécs. Hazafias
tüntetések a hadügyminiszterium előtt a galíciai győzelmek alkalmából. 10.
Bécs. A német konzulátus szövetségesünk egyik nagy győzelmét adja tu-
domásul. 11. Bécs. A német Skutari-különítmény, amely délen sikeresen
harcolt velünk, Németországba való visszatértében Bécsben megvendége-
lik. 12. A Bécsben szervezett lengyel céllövő szövetség elindulása Zgórsky,
az osztrák főrendiház tagja jelenlétében beszédet intéz Hierhammer alpol-
gármester a csapathoz.

3990

Az előadások kezdete fél 6 órakor.

Szürke pamutfonalak hősapka és kézvédőknek

előnyös árban beszerezhető

Weisz és Benjámín
cégnél Arad. Telefon 635. sz.

Apró hirdetések.

ELLÁTÁS.

Iskolák közelében

1-2 iskolás gyermeket intelligens család elfogad, József főherceg-u. 8. I. emelet ajtó 17. 5198

Jó családból való

II. osztályú gimnázista fiút teljes ellátásba vállalnék, ki ugyanazon osztálybelli fiamat a tanulásban segitené. Cim a kiadóhivatalban. 5180

OKTATÁS.

Polgári,

gimnáziumi és reáliskolai magántanulók, valamint nyilv. iskolába járó rendszeres tanulók felvételnek sz. Izs. fiuinternátusban (Arad, Chorin Aron-u. 1. sz.) ahol a gyermekek szigorú felügyelet és gondos nevelés mellett, sikerrel végzezhetik osztályaikat. 5008

ALKALMAZÁST NYER.

Egy gyermektelen

házmester pár kerestetik. hol aszszony mos és vasal. Verbóczy-utca 5. 5120

ALKALMAZÁST KERES.

Mérlegképes

könyvelő, perfekt magyar-német levelező, azonnali belépésre állást keres. Esetleg délutáni munkát vállal. Megkeresések „Mérlegképes” jelige alatt a kiadóba kéretnek. 5047

Mosást vállalom

ur! házaktól lakásokon. Illés-utca 121. sz. 5119

Fiatal

üster- és vegyeskereskedő segéd állást keres. Cim Niga Juszián, Szászváros. 5115

Házikisasszony

Állást keres szerényigényű idősebb keresztény árva urleány ki ugy a falusi mint a városi háztartás vezetéséhez ért és jól főz, magános urhoz is elmegy. Zárt levélbeli megkeresések a kiadóhivatalba megudható címre kéretnek. 5084

KIADÓ LAKÁS.

Három utcai szoba, fürdőszoba, konyha, stb., november 1-től kiadó. Vécsey-u. 8. 5129

Két szoba,

előszoba, fürdőszoba és mellékhelyiségekből álló I. emeleti lakás víz- és villanyvezetékekkel, kiadó. Aulich Lajos-utca 8. 5113

Modern 2 szobás

erkélyes lakások elő- és fürdőszobával novemberre Nagy Sándor-utca 7. sz. a kiadók. 5106

VÉTEL ÉS ELADÁS.

Borosherdők

7 drb 60 literes teljesen új ászok hordó, kitűnő tölgyfából készült, jutányos árban eladó szatmári Szabó István szőlőbirtokosnál, Pankota. 5117

50-100 kgs

kis 10-es méreget, házi használatra, megvételre keresek. Ajánlatok „Fehér Kereszt” szálloda irodájába kéretnek. 5081

Minden rendszerű

használt, de kifogástalan állapotban levő írógépek, legjutányosabb árban jótállás mellett. Ziffer és Hollós cégnél (Br. Bóhus palota, III. em.) kaphatók. Ugyanott mindenemű író és sokszorosító-gép javítások legolcsóbban elvállaltatnak. 5049

Paradisomot

befőzésre, 12 fillér kgrammonként. Ugorkát ecetbe 100 drbonként 2 koronáért szállít szatmári Szabó István Faiskola és Kertészete Pankota, csomagolás önköltségi árban lesz felszámítva, rendelésnél az érték fele beküldendő. 5059

Csemegeszőlő

Mihálk gyoroki szőlőgazdaságából naponként frissen szedve 5 kosárkosarakban 8 koronáért kapható Leicher és Fleischer üzletben, Aradon Szabadság-tér 17. 5072

Legjobb fertőtlenítő szappan a Szent Imre szappan, különösen ajánlható oly egyéneknek, kik idegnekkel érintkezésük folytán fertőzéseknek vannak kitéve. A Szent Imre szappan bactericid hatását több vizsgálat igazolja, antisepticus hatása felülmúlhatatlan. Ára 70 fillér. Dr. Földes és Hehs Arad. Kapható Földes K. és Hehs V. gyógyszerüzletében. 1224

Veszek

uraktól levelett férfiruhát, téli kabátot, városi és utazó buzdát a legmagasabb árban. Bleier Ignátz, Szent-Pál-u. 12. 4690

Ócska transport hordók

és cefrés kádak megvételre kerestetnek. Ajánlatok Dr. Kráitz Lajos, Pankota címre küldendők. 5090

Eszrogim lulowim

mérsékelt árban kapható Mende Farkasnál, Bocskó utca 10. 5085

Legjobb lugmentos

arc- és kézműs a Hygea szappan 40 fillér, Lanolin szappan 50 fill. Mindkét szappan tiszta növényi zsíradékokból készült, lugmentos, a legfinnyásabb arcú hölgyek és gyermekek, csöcszemők meedására legalkalmasabb. Legtűnőbb, legfinomabb és leghatásosabb Tűzőszappan az Anzol tördőszappan, Griaši darab 70 fillér. Dr. Földes és Hehs Arad. Földes gyógyszerüzletára Batthyányu. 1224

KÜLÖNFÉLE.

Hórs féle

Vasaschinabor. Szuverén szer vérszegénység, sápkor, szédülés a vérszegénységből eredő idegbajok, idegrohamok, étvágytalanság, gyomorbántalmak, láz, általános gyengeség ellen páratlan vérképző és vérjavító, biztos óvszer malárikus fertőzések és infekciókból eredő megbetegedések ellen egy felölteteknek, mint gyermekeknek. Ára 2 korona 40 fillér. Készíti: Hehs Vilmos gyógyszerüzletára Aradon, Batthyány-utca. 1568

Bárulyon

bádogos és vízvezeték munkát készít Diamant Jenő Arad, Weitzer János és Kazinczy-utca sarkán. 2991

India fogosepek

a legmakacsabb fogfájást azonnal megszüntetik, ára 70 fillér. Főraktár Gutori Földes Kelemen gyógyszerüzletára és vegyszeti laboratóriuma Aradon. Szasz készítményeink kaphatók Hehs Vilmos Batthyány-utcai gyógyszerüzletében.

Új és használt

Iskolakönyvek!

Írószerek!

Füzetek!

Táskák!

1231

nagy választékban kaphatók

Jámbor Antal

könyv- és papírüzletében

Andrássy-tér 3. (Tabajdi-utcai oldal)

Telefonszám 1022.

Hadbavonultak

részére ajánlok a legolcsóbb árak mellett:

1 drb alsólepedő szarva.	2.40
1 drb férfi trico ing I.	2.40
1 den férfi trico nadrág I.	2.40
1 drb férfi sweater I.	5.—
1 drb férfi harkötő	—80
1 pár férfi soku vastag	—40
1 pár férfi keztü vastag	—10
1 drb férfi plastron	1.—
1 pár férfi labzar védő.	3.—
1 pár férfi csukló védő.	—50
1 drb férfi törülköző	—70
1 drb férfi zsekkendő	—20
1 drb férfi hősapka	2.—
1 drb férfi lug jehér	1.50
1 drb férfi alsó nadrág	1.50
1 drb férfi salnes ing	2.—
1 drb paplár	5.50

továbbá nagy választék vászon, chifon, asztalnemű, női ruha kelme, harchetek, gyermektrikó és harisnyákban, valamint minde. fels. berlinere fel- és posztó nagy-kendőkből. 5121

Malczern Miha

női és férfi divatüzlet Aradon, Szabadság-tér 1. szám.

„Matteine”

puóska- és molyirtó vállalat
Arad, Tabajdi Károly utca 1. sz.

Telefon 10-45.
(Tulajdonos: Fischer.)

Elvállal teljes bérházak, szállodák, intézetek, nagyobb magánlakások féreg elleni biztosítását osekély óvi bérért. — Poloskák és ezek petéinek végleges kiirtását egy évi jótállás mellett. A tisztítandó szobákból sem a butorzat, sem semmi más nem távolítottatik el s így az irási munkálat a háztartásban semmi kárt, vagy zavart nem okoz! 3561

Hirdetmény.

Az állami közpince tulajdonat képező 182 drb transport hordó (8 hl-es), 2 drb 15 hl-es, 14 drb 20 hl-es és 29 drb 50 hl-es utihordó raktározására a ménesi vincelleriskolához lehetőleg közelfekvő bérpince vagy raktár helyiség kerestetik ahol az összes felsorolt hordó jól elhelyezhető. Az ajánlattevők felhivatnak, hogy ajánataikat a helyiség megjelölése es a bérösszeg megnevezésére a ménesi m. kir. vincelleriskola igazgatóságához ménesre október hó 4-ig beküldeni sziveskedjenek.

Ménes, 1914. évi szeptember 28-án.

IGAZGATÓSÁG.